

OANA-MARIA CAJAL

ULTIMUL PACT

Câștigătoare a concursului UNITER
Cea mai bună piesă românească a anului 2011

Selecția finală a mai inclus piesele:

Iarna cărților noastre de Ana Boariu

O, lume nouă! de Liviu Lucaci

Soții, prietene, amante de Cornel Mihai Ungureanu

Aleea soarelui de Gabriel Pintilei

Mr.Nobody de Eva Crișan

*Concursul, Premiul și editarea volumului se desfășoară
sub egida și cu sprijinul CASEI REGALE A ROMÂNIEI*

Editura UNITEXT

Coperta: DAN STACIU

Ilustrația copertei: *LET IT BE!*,
pictură de Oana-Maria CAJAL (detaliu)

Redactor: ELENA POPESCU

© Oana-Maria Cajal, 2012

ISBN: 978-973-8129-51-1

Colecția **PIESE NOI**

Seria **DRAMATURGI ROMÂNI**

OANA-MARIA CAJAL

TEATRU

ULTIMUL PACT
(O ENIGMĂ TEATRALĂ)

Editura UNITEXT
București, 2012

**Pentru Tao,
eroul necunoscut, Tatăl meu.**

PERSONAJE:

MAESTRO, 82 de ani, pe vremuri un actor celebru, actualmente custode al muzeului Clemenceau, rue Franklin, Paris.

VALÉRIE, 40 de ani, actriță.

COSTELLO, 71 de ani, actor, prieten vechi cu Maestro.

GEORGES CLEMENCEAU

MARGUERITE BALDENSPERGER

CLAUDE MONET

JEAN MARTET

Maestro și Clemenceau vor fi interpretați de același actor.

Valérie și Marguerite vor fi interpretate de aceeași actriță.

Costello, Monet, Martet vor fi interpretați de același actor.

SPAȚIUL DE JOC: Biroul lui Clemenceau, în muzeu.

SPAȚIUL IUBIRII: Bélébat, căsuța lui Clemenceau la malul oceanului.

SPAȚIUL LUMINII: Grădina lui Monet, la Giverny.

TIMPUL: timpul prezent, timpul istoric, timpul retrăit, timpul în afara timpului.

ECRANUL ALB (umbre, amintiri, scrisori, nuferi)

STRUCTURA PIESEI: Cinematică, la care se adaugă dialectica romanului tânăr de iubire, incursini în arta spectacolului, mitul Prea Târziului și textul piesei “Ultimul pact”

(...) = **TĂCERE**

PROLOG

În fața ECRANULUI ALB: un bărbat și o femeie îmbrăcați în negru, țin în mână câte o mică valiză.

*VOICES OVER (femeie și bărbat): Conjugările verbului AIMER (prezent, trecut, viitor). Tonalitățile vocilor sunt foarte nuanțate
BLACK OUT.*

SCENA 1

În muzeu. Camera de lucru a lui Georges Clemenceau.

Domină celebrul său birou în arc de cerc.

MAESTRO (*În fața biroului, își pune faimoasele mânuși gri ale lui Clemenceau și chipiul lui militar. Declamă.*): On m'a demandé une formule : la voilà ! Elle est la même partout ! Politique intérieure ? Je fais la guerre ! Politique étrangère ? Je fais la guerre ! La Russie nous trahit ? Je continue de faire la guerre. La malheureuse Roumanie est obligée de capituler ? Je continue de faire la guerre et je continuerai jusqu'au dernier quart d'heure, car c'est nous qui aurons le dernier quart d'heure!

*SOUND TRACK: (Crescendo) Aplauze, ovații.
Maestro savurează cu ochii închiși amintirea.*

MAESTRO: Am fost un mare actor. Unul dintre cei mai mari. Poate cel mai mare... Mi se spunea "Maestro"! La "Comédie Française" aveam numele scris pe ușa cabinei cu litere de bronz aurit... Toți se aplecau să mă salute, până la pământ! Știam că sunt și măgari în teatru, și proști, și profitori și așa mai departe. Credeam totuși că există limite. Dar nu, doamnelor și domnilor, "la bêtise humaine n'a pas de limites". Nu știu ce-mi repugna mai mult. Politica din teatru sau teatrul din politică. Am trântit ușa și am plecat. Cariera mea de actor s-a încheiat. Nu voi mai pune piciorul în teatru nici la rugămințile președintelui Franței! Acum, în calitate de om bun la toate la muzeul Clemenceau, șterg praful și vorbesc turiștilor despre EL, MARELE om politic care a fost Georges Clemenceau. Am un salariu modest dar care îmi permite să cunosc în sfârșit liniștea absolută. Am cămăruța mea, aici în muzeu. Aici îmi voi scrie memoriile, departe de toate căcănăriile. (...) (*Șterge praful de pe biroul lui Clemenceau.*) Praful de pe călimara lui,

praful de pe pana lui de găscă, praful de pe obuzul cu flori uscate...Praful... e tot ce rămâne... Praful și memoria.

Maestro e întrerupt de un grup de vizitatori ai muzeului. (Vizitatorii vor apărea numai pe banda sonoră.)

MAESTRO (*în chip de ghid*): Poftiți, poftiți, doamnelor și domnilor... Vă aflați în casa în care a trăit și a murit Georges Clemenceau, una dintre cele mai mari personalități cu care Franța a fost binecuvântată de Dumnezeu. A fost un om al destinului ei istoric și i-a făcut un destin. (*către public*) Unii dintreăștia habar n-au ce înseamnă Clemenceau. Un american din Phoenix, Arizona, credea că e doar un portavion de-al nostru, nu așa de mare ca ale lor, firește. (...) Georges Clemenceau s-a născut la Mouilleron-en-Parades, în Vendeea, în ziua de 28 septembrie, anul 1841, la ora 9.30 seara.

BLACK OUT.

Intră VALÉRIE cu o lanternă. Se furișează până la biroul lui Clemenceau, pune un plic pe birou, iese grăbită.

SCENA 2

A doua zi.

Maestro șterge praful de pe mobilele din birou.

MAESTRO: Praful de pe călimara LUI, praful de pe pana LUI de gâscă, praful de pe obuzul cu flori uscate... (*Găsește plicul lăsat de Valérie.*) Și, mă rog, de unde a apărut acest plic? “Maestro”! Pentru mine? De unde și până unde? (*către public*) Cine a știut să mă găsească? (*Citește scrisoarea.*)

Intră COSTELLO.

COSTELLO: Salut, Maestro! Pe drum, venind încoace, ce crezi că mi se întâmplă?

MAESTRO: Costello! Unde ai dispărut atâta timp? Credeam c-ai murit. Poftim! (*Îi dă scrisoarea.*)

COSTELLO: Ce-i asta? (*Citește.*) Interesant... Cel puțin primește-o și stai de vorbă cu ea.

MAESTRO: Nici nu mă gândesc. Știi bine că am încheiat-o cu teatrul.

COSTELLO: Vrea doar o părere. Ești un expert în Clemenceau, nu-i așa?

MAESTRO: Eu n-am nimic cu Clemenceau.
Șterg praful de pe călimara lui și atât.
E adevărat, am ajuns să-l cunosc mai bine
decât pe mine însumi, dar asta mă privește.
(...) Stai puțin! În scrisoare nu se spune că
e vorba de Clemenceau. Doar că e o piesă
care m-ar putea interesa, scrisă de tatăl
ei. (...) Erai la curent, bineînțeles! Acum
lucrezi mână în mână cu ăștia?

COSTELLO: Te rog nu te enerva! O cunosc
pe Valérie de când era studentă la actorie.
E talentată.

MAESTRO: N-am auzit în viața mea de ea!

COSTELLO: A trăit în America în ultimii ani.
A venit acum special pentru piesa asta.

MAESTRO (*Ia scrisoarea și citește.*): Valérie D.
D for what?

COSTELLO: Dumas.

MAESTRO: Valérie Dumas... Dumas? Nu se
poate! E vreo legătură...

COSTELLO: E tatăl ei.

MAESTRO (*încurcat*): Un critic de teatru ex-
celent, îl respect, dar n-a scris nici o piesă în
viața lui.

COSTELLO: Până acum. Asta e prima lui piesă.
E deja în repertoriu pentru stagiunea următoare.

MAESTRO: Costello, am crezut că-mi ești prieten. Singurul care mi-a mai rămas. Când colo, faci parte din conspirație. (...) Evident, ți s-a oferit un rol. Care?

COSTELLO: (...) Claude Monet.

MAESTRO: Nu știi dacă te mai pot numi prieten.

COSTELLO: Exagerezi...Voi avea și rolul lui Jean Martet, secretarul lui Clemenceau în perioada când a fost prim ministru și ministru de război.

MAESTRO: Felicitări! Eu vreau să fiu lăsat în pace. Această Valérie să-și găsească altă sursă de documentare! Tratatul de la Versailles mă lasă rece. (...) Și pe cine ar juca ea?

COSTELLO: Pe cine crezi?

MAESTRO: Nevastă-sa, Mary Plummer? Pe vreuna dintre amante? Léonide Leblanc, actrița Rose Caron, contesa D'Aulnay, Violette Marxe, Bertha S., Selma Everdone, Sarah Bernhardt ?

COSTELLO: Marguerite Baldensperger.

MAESTRO: Marguerite Baldensperger... Clemenceau avea 82 de ani când a cunoscut-o. (...)

COSTELLO: Exact vârsta ta!

MAESTRO: Marguerite a fost marele lui secret.

COSTELLO: Acordă-i câteva minute! Dă-i o șansă!

MAESTRO: Sincer, e ceva între tine și această Valérie?

COSTELLO: Numai respect profesional, te asigur. E însă o femeie superbă.

Sound: Grup de vizitatori.

MAESTRO (*lui Costello*): Scuză-mă, te rog... (*ca ghid*) Pofțiți, doamnelor și domnilor... Și acum vă voi înfățișa câteva mărturii privind cel mai înalt moment al carierei politice a lui Clemenceau, providențial pentru istoria Franței: dintr-o țară învinsă a făcut o țară învingătoare. Copleșită de nemți în 1917, Franța se găsea într-o mare dilemă: a accepta o “pace albă”, prin care pierdea, în cel mai bun caz, Lorena, sau a accepta continuarea războiului cu orice risc. Mulți înclinau spre prima soluție. Clemenceau s-a opus cu îndârjire. La 17 noiembrie 1917, este numit prim ministru, asumându-și rolul...

BLACK OUT.

SCENA 3

Maestro e așezat la birou. Își pune ceremonios mânușile lui Clemenceau. Se pregătește să scrie cu faimoasa pană de gâscă.

MAESTRO: Poți refuza un rol într-o piesă, dar poți să nu accepți un rol în care ești distribuit de viața însăși? Așadar, să-i răspundem acestei ... fetițe, prin cuvintele LUI. Cuvintele marelui erou... “Doamnă, nu vreau nimic mai mult decât să vă ajut, atât cât îmi va fi posibil, să vă realizați excelentele dumneavoastră proiecte. În ceea ce mă privește, vă avertizez însă că tot timpul meu îl consacru unor lucrări pe care nu-mi pot permite să le întrerup. Mă puteți găsi acasă, în fiecare zi, de la ora 9 până la prânz. Vă rog, doamnă, să primiți respectuoasele mele omagii.” Semnez, Georges Clemenceau.

BLACK OUT.

A DOUA ZI.

Valérie atinge cu delicatețe obiectele care se află pe biroul lui Clemenceau.

Intră Maestro, neobservat de Valérie. O privește, fascinat de tandrețea mișcărilor ei. (...)

MAESTRO (*lui Valérie, cu bruschete*): Ai citit ce scrie aici?

VALÉRIE (*surprinsă*): Nu! Iertați-mă! (...)
Maestro!

MAESTRO (*Îi indică un semn.*): Nu atingeți obiectele! (...) *Ne pas toucher!*

VALÉRIE: Îmi cer scuze, sunt emoționată...
Faimosul lui birou în arc de cerc, călimara lui... mă numesc Valérie Dumas...

MAESTRO: Știu cum te numești.

VALÉRIE: Obuzul cu florile uscate de pe front...

MAESTRO: Dumneata ai venit să te întâlnești cu mine sau cu mobilele lui Clemenceau?

VALÉRIE: El e o legendă în istoria Franței, dumneavoastră sunteți o legendă în lumea teatrului...

MAESTRO: Pentru mine teatrul e mort.

VALÉRIE: Clemenceau a iubit teatrul! Dacă nu mă înșel, a și scris două piese.

MAESTRO: Și a avut și câteva amante actrițe.
Ascultă-mă pe mine, Clemenceau-ul dumi-

tale era un monstru de orgoliu, care la bătrânețe devenise gras, suferea de aritmie și avea o eczemă oribilă pe mâini...

VALÉRIE: Era sensibil, curajos, scânteietor..., misterios.

MAESTRO: Evident, n-am nimic în comun cu el. (...) Doar că, la bătrânețe, ca și el, m-am retras în bârlogul meu.

VALÉRIE (*cu maliție*): De fapt, în bârlogul lui.

MAESTRO: A fost al lui. Acum e al meu.

VALÉRIE: Aici îi simt foarte puternic prezența, am impresia că mă privește, că mă așteaptă...

MAESTRO: Liniștește-te! A avut deja zeci de femei.

VALÉRIE: A fost un etern îndrăgostit. Nici în asta nu-i semănați?

MAESTRO: Nu mi-a plăcut niciodată să vorbesc despre viața mea intimă. Din respect pentru mine însumi. Colportajul monden mi se pare o abjecție.

VALÉRIE: Iertați-mă... Tatăl meu mi-a trimis această piesă în America. (*Îi dă textul piesei.*) Am citit-o... M-am urcat în primul avion și iată-mă. E ca și cum Georges Clemenceau mi-ar fi dat întâlnire undeva în afara timpului și a istoriei! Ard de nerăbdare să joc rolul lui Marguerite.

MAESTRO (*cu voce joasă*): Nu mă așteptam. Nu mă așteptam deloc. (...) (*lui Valérie*) În fine, pentru tatăl dumitale voi citi acest... text, cum îi spune? (*Se uită la titlu.*) “Ultimul Pact”. Numai ca să-ți dau o părere. Revino mâine la aceeași oră.

BLACK OUT.

SCENA 4

Maestro răsfoiește textul piesei “Ultimul pact”.
(...)

MAESTRO (*Citește, interpretează*): Nu mai insistați. Simt că veți obține de la mine tot ce doriți. Acum aș vrea să vă arăt comorile mele. Ridicați-vă, întoarceți-vă și priviți. (...) Este tabloul oferit de colegii mei de cabinet pentru sărbătorirea victoriei. În el, Daumier îl reprezintă pe Don Quijote. Interpretați-l cum vreți. Umanitatea sau... Sorbona călare pe măgar... sau Adevărul care se luptă cu morile de vânt?

Intră Costello.

COSTELLO: Adevărul care se luptă cu morile de vânt!

MAESTRO: Costello! Dragul meu, stai jos și taci puțin din gură. (...) Piesa nu e deloc rea. E, practic, o dramatizare a corespondenței lui Clemenceau cu Marguerite Baldensperger. Tu probabil habar n-ai, dar el i-a scris aproape 700 de scrisori. Își scriau în fiecare zi când nu se vedeau. Scrisorile lui Marguerite nu mai există. Clemenceau le-a ars, la dorința ei. Ale lui se află aici, în muzeu. Le cunosc pe dinafară. (Citează.) «*Vous êtes, chère Madame, un si curieux mélange de profondeur et de volatilité qu'on ne sait où vous prendre, où vous surprendre. Le mieux est donc de vous admirer en liberté*»...

COSTELLO (*Îl întrerupe.*): Ce zici de rolul lui Monet? Mărișor, nu crezi?

MAESTRO: Nu există roluri mari și roluri mici. Există numai actori buni și actori mediocri.

COSTELLO: Sigur, rolul lui Clemenceau...

MAESTRO: Dragul meu, știu exact unde bați. Un lucru vreau să-ți spun cu certitudine : nu voi mai accepta nici un rol, nu voi mai pune piciorul în teatru niciodată. (...) Sper că e clar pentru toată lumea.

COSTELLO: Deocamdată nu suntem într-un teatru, suntem într-un muzeu. Îmi dai voie? (*Ia textul din mâna lui Maestro.*) Poftim, acțiunea se petrece la Paris, în cabinetul de lucru al lui Georges Clemenceau, dominat de celebrul birou în formă de U. Chiar aici! Interlocutorul lui Clemenceau este Jean Martet, vechi prieten! Poftim! Te rog, dă-mi replica. De aici: “Clemenceau: Dragă Martet, vizita ta mă bucură...

MAESTRO (*Detașat, citește din text.*): Dragă Martet, vizita ta mă bucură, dar nu-mi place să te văd marcat de evoluția situației.

COSTELLO (*Știe rolul pe dinafară, intră în el cu entuziasm*): Dragă Georges, ne cunoaștem de mulți, foarte mulți ani. Dă-mi voie să-ți spun prietenește că uneori deciziile tale au fost influențate de un imens orgoliu. Dacă n-ai fi fost și de data asta robit de mândrie, azi ai fi președintele Franței. Victoria ta era categorică dacă rosteai un singur cuvânt: “Candidez”.

MAESTRO (Clemenceau) (*Iritat, citește din text.*): Cred că de data asta te înșeli. Decizia mea nu este un reflex al orgoliului, ci o consecință a amărăciunii cauzate de lipsa de recunoștință, chiar de ranchiuna unor deputați... În fine, cunoști dictonul: “Împotriva

muștelor nici stejarul cel mai falnic nu poate face nimic“. Știi cum pleda Briand, ipocrit și cinic, pentru candidatura mea?

COSTELLO (Martet): Nu merită Briand atâta atenție. Amintește-ți de proverbul oriental: “Înțeleptul nu spune ce știe, prostul nu știe ce spune“. Dacă ți-ai fi exprimat deschis dorința de a candida, nimeni n-ar fi îndrăznit să se opună.

MAESTRO (Clemenceau): Așa crezi? Pe față, poate că nu. Pot să-ți spun acum că există o opoziție subterană, dar fermă din partea deputaților catolici, susținuți de Vatican. Știi bine că am fost și sunt partizanul implacabil al separării Statului de Biserică. După mine, adevărata biserică e cea zăvorâtă în adâncul conștiinței. (...) Tu știi deja rolul lui Martet pe dinafară!

COSTELLO: Sincer, de ce nu l-ai juca pe Clemenceau? Toți te așteaptă. Crede-mă, e rolul vieții tale! Vrei să te roage în genunchi?

MAESTRO (*Îi place ideea.*): În genunchi?

Intră Valérie.

COSTELLO (*lui Valérie*): Iubită mea! Bine că ești aici. (*Îi șoptește ceva la ureche.*)

MAESTRO (*Îi observă.*): Ați putea, vă rog, să vă murmurăți secretele în alt decor? Mă deranjați.

COSTELLO: Eu am plecat! Am o filmare și o listă de cumpărături. (*lui Valérie*) Monstrul ăsta sacru e mai încăpățânat ca un catâr. *À tout à l'heure!* (*Iese.*)

(...)

VALÉRIE (*cu emoție, către public*): M-am oprit pe drum în Jardin du Luxembourg... O lumină caldă tremura pe trunchiurile copacilor, în depărtare se auzea un acordeon, un cuplu așezat pe o bancă... îi văd din spate. Ea își apleacă ușor capul și-l reazemă de umărul lui, o mișcare de pasăre poposind, o pasăre venită de foarte departe, găsindu-și în sfârșit odihna... Deodată mi s-a făcut dor, un dor sfâșietor de poteca de lumină dintre dunele de nisip de la Bélébat, de umbra pe nisip a mâinilor lor, mâna lui și mâna lui Marguerite împletite într-un cuib al celei mai pure iubiri...

(...)

MAESTRO (*abrupt, ca să spargă vraja*): Crezi că au avut relații sexuale?

VALÉRIE (*surprinsă*): Dumneavoastră ce credeți?

MAESTRO: El era bătrân și urât, iar ea, tânără și frumoasă.

VALÉRIE: Nu-l găsesc deloc urât. Strălucea de inteligență.

MAESTRO: Ești foarte tânără. Trebuie că erai un copil când ai plecat în America.

VALÉRIE: Nu vă mai amintiți, dar eu v-am cunoscut când eram încă într-adevăr un copil. M-a adus tata în cabina dumneavoastră după o reprezentație cu "Danton". Eram copleșită. Mă aflu în fața lui Robespierre. Mi-ați întins mâna... (*Îi întinde mâna.*)

Maestro primește spontan mâna lui Valérie (...)

MAESTRO (*Își retrage mâna din mâna lui Valérie.*): Câți ani ai?

VALÉRIE: 40.

MAESTRO: Iar eu 82.

VALÉRIE: Vârsta lui Clemenceau când a cunoscut-o pe Marguerite.

MAESTRO: Prea târziu, draga mea. A întâlnit-o prea târziu.

VALÉRIE: Sunteți un mare actor. Ajutați-mă cel puțin să construiesc rolul lui Marguerite! Putem repeta aici, în muzeu?

MAESTRO: Interesantă coincidență. Aceeași idee a avut-o și colegul dumitale, Costello.

VALÉRIE: Am sentimentul că ei sunt încă aici, că așteaptă să trăiască din nou!

MAESTRO: Ești măritată? (*Valérie face semn că da.*) Cu ce se ocupă soțul dumitale? Ai venit singură la Paris?

VALÉRIE: Ce număr aveți la pantofi?

MAESTRO: Iartă-mă, dar curiozitatea e o meteahnă din tinerețe.

VALÉRIE: Soțul meu a rămas la New York. E un om deosebit de înțelegător.

MAESTRO (*Mormăie.*): American tâmpit. (...) (*lui Valérie*) Bine, o să te ajut. Să încheiem un pact! Voi repeta cu dumneata și cu “colegul” Monet această piesă aici, în muzeu. În bârlogul MEU. Ce vei face dumneata pentru mine?

VALÉRIE: Absolut orice.

MAESTRO: (...) În ultimul timp mă mișc din ce în ce mai greu. Bătrâna mașinărie

scrâșnește din toate încheieturile. (...)
Te-aș ruga să-mi faci piața, în fiecare zi,
foarte devreme dimineața. Ador legumele
proaspete, umede de roua dimineții. (...)
Mirosul de pătrunjel mă întinerește.

VALÉRIE: (...) De acord.

MAESTRO: Știi să te tocmești?

VALÉRIE: Voi învăța de la dumneavoastră.

MAESTRO: Eleva mea, Valérie...O.K. *That's a deal*, cum spun americanii dumitale. Să pecetluim acest pact cu o îmbrățișare.

Valérie face un pas către Maestro.

MAESTRO (*Îi face semn să se oprească.*):
Nu, nu acum! E prea devreme. (*distant*) Mă
puteți găsi acasă, în fiecare zi, de la ora nouă
până la prânz. Vă rog, doamnă, să primiți
respectuoasele mele omagii.

BLACK OUT.

SCENA 5

După câteva zile.

Valérie și Costello se uită la obiectele din muzeu.

VALÉRIE: Ce-i asta?

COSTELLO: (...) E un capac de radiator. De la Rolls Royce-ul lui Clemenceau... (*Citește inscripția.*) “R-R de Georges Clemenceau. 265.000 km.” Am citit undeva că-i plăcea să gonească ca un nebun.

Intră Maestro.

MAESTRO: Întreținerea mașinii era asigurată de Sir Basil Zaharoff. (...) Și ăsta e aparatul lui de ras, oferit de Gillette. Cu inițialele lui și emblema Republicii.

VALÉRIE: Aparatul lui de ras! Un obiect atât de personal, atât de intim... Aproape că poți să-i miroși parfumul!

MAESTRO (*brusc*): Să citim scena primei lor întâlniri, scena a 6-a!

COSTELLO: Dar n-am terminat de citit scena cu Martet și cele două cu Monet! Scenele 2, 3 și 4!

MAESTRO: “Dragă Martet ai o memorie de invidiat. Ești un cumulard de calități. Pentru asta ți-am și acordat încrederea de a fi secretarul meu particular în anii grei ai războiului.” *Happy?* Te rog acum să citim scena a 6-a.

COSTELLO: Eu nu sunt în scena a 6-a.

MAESTRO: Tu citești indicațiile scenice.

COSTELLO: Mă rog... (...) (*Citește.*) Paris, 3 mai, 1923. Scena se petrece în biroul lui Clemenceau. Acesta o primește pe Marguerite Baldensperger amabil, dar distant. Marguerite este îmbrăcată în negru.

Schimbare de lumini.

Maestro și Valérie devin Clemenceau și Marguerite.

CLEMENCEAU: Fiți binevenită, doamnă, în acest modest bârlog, cum îmi place să-i spun locuinței mele.

MARGUERITE (*intimidată*): Îmi este greu să-mi găsesc cuvintele cele mai potrivite spre a-mi exprima bucuria de a fi primită de dumneavoastră... o personalitate dintre cele mai importante pentru Franța și pentru lumea contemporană.

CLEMENCEAU: Zilele de glorie au rămas în urmă. Acum se spune cu maliție: “Clemenceau a câștigat războiul dar a pierdut pacea.”

MARGUERITE: Dați-mi voie să vă contrazic. Pentru Franța ați fost și veți rămâne “Părintele Victoriei”.

MAESTRO (*Iese din rol, lui Valérie*): Ai observat jocul lui Marguerite? Îl măgulește, îl flatează ca să obțină de la el tot ce vrea. Femeie!

VALÉRIE: (...) Iertați-mă, dar nu sunt de acord. Marguerite e sincer coplesită de uriașa lui personalitate, de carisma lui. Da, e femeie. Iar el este un adevărat bărbat. Era poreclit “Tigrul”!

MAESTRO: Zilele de glorie au rămas în urmă...

VALÉRIE: Și totuși, cât de viu este acest om, la capătul vieții, mai viu ca noi toți. Pe mine ca femeie mă cucerește și chiar mă... cum să spun... nu găsesc cuvântul potrivit...

MAESTRO (*ironic*): ...Obsedează?...

VALÉRIE (*cu falsă candoare*): Nu, seduce...

MAESTRO: Pe cine cauți în teatru, Valérie? Ce cauți?

BLACK OUT.

SCENA 6

Maestro e singur în fața ECRANULUI ALB.

MAESTRO: Singura realitate eternă a teatrului e adevărul pe care avem curajul să-l privim în față.

*Intră Valérie cu o plasă plină de verdețuri.
Schimb lung de priviri între Valérie și Maestro.*

MAESTRO: Mazăre verde?

VALÉRIE: Praz.

BLACK OUT.

SCENA 7

MAESTRO: Să reluăm scena întâlnirii...

COSTELLO (*Citește din text.*): Scena a 6-a. Paris, 3 mai 1923. Acțiunea se petrece în biroul lui Georges Clemenceau. Acesta o primește pe Marguerite Baldensperger amabil, dar distant. Marguerite este îmbrăcată în negru.

MAESTRO (Clemenceau): Fiți binevenită, doamnă, în acest modest bârlog, cum îmi place să-i spun locuinței mele.

VALÉRIE (Marguerite) (*vizibil tulburată*): Îmi este greu să găsesc cuvintele cele mai potrivite spre a-mi exprima bucuria de a fi primită de o personalitate ca dumneavoastră... dintre cele mai importante pentru Franța și lumea contemporană...

MAESTRO (Clemenceau): Vă rog, luați loc.

Marguerite se așază (cu grație).

MAESTRO: (...) (*lui Valérie*) Ridică-te!

VALÉRIE: De ce? (*Se ridică.*)

MAESTRO: Așază-te din nou!

Valérie se așază. Schimb de priviri cu Costello.

MAESTRO: Nu! Ridică-te!

VALÉRIE: Nu înțeleg. (*Confuză, se ridică.*)

MAESTRO (*lui Valérie*): Știi dumneata că există peste o sută de posibilități de a sugera o atitudine doar prin felul cum te așezi pe un scaun? Să spunem că vrei să comunicî o mare emoție... Poftim, așază-te!

Valérie se așază.

MAESTRO: O emoție profundă amestecată cu timiditate!

Valérie se ridică și se așază din nou.

MAESTRO: În plus, ești și foarte impresionată!

Valérie se ridică și se așază din nou.

MAESTRO (*mulțumit*): Exact! Rămâi așezată!

VALÉRIE (*cu sarcasm*): Vă mulțumesc.

MAESTRO: Reluăm scena.

Maestro și Valérie intră în rolurile lui Clemenceau și Marguerite.

CLEMENCEAU: (...) Deși descopăr prea multă bunăvoință în spusele dumneavoastră, simt că mă puteți înțelege; de aceea, doamnă, vă vorbesc - iertați-mi îndrăzneala - ca unei vechi prietene. Am ajuns la o culme a anilor de unde privesc liniștit viața, oamenii, obiectele de care mă voi despărți curând și pe care încerc să le înțeleg cu experiența unui om care a avut o viață cu mai multe umbre decât lumini... Marea înțelepciune se verifică în capacitatea de a ști să te pliezi împrejurărilor și să-ți găsești echilibrul spiritual. Mi-a trebuit ceva timp până am învățat acest lucru. Pentru mine,

fericirea înseamnă acum liniște și pace.
Scriind și citind viața este plăcută.

MARGUERITE: Pot să vă întreb dacă printre documentele dumneavoastră nu aveți totuși materialul necesar pregătirii unei lucrări pentru colecția de care mă ocup la Editura Plon?

CLEMENCEAU: Categorie nu. Însemnările mi le ard în mod sistematic, spre a evita greșita lor interpretare după moarte.

MARGUERITE: Nici măcar însemnări din perioada cumplită a războiului?

CLEMENCEAU: Doamnă, îmi dau seama că sunteți o ființă aparte și vreau în mod sincer să vă ajut, dar mi-am promis să nu mai abordez niciodată subiectul războiului. Am trăit atunci clipe de neuitat. Erau sublime, dar nimeni nu-și dădea seama; acum trăim în plină mediocritate, dar nimeni nu vrea să înțeleagă asta. Iată un paradox al istoriei.

MARGUERITE: Soțul meu, Ferdinand Baldensperger, a ținut în S.U.A. un ciclu de conferințe despre rolul dumneavoastră în câștigarea războiului. Interesul a fost enorm.

CLEMENCEAU: Am ținut și eu, la sfârșitul anului trecut, câteva conferințe în America. Le-am făcut și o profecție: Temeți-vă de Pacific! Poate deveni un teatru de război!

MARGUERITE: Vă fac o contrapropunere. De ce nu scrieți despre Lincoln?

CLEMENCEAU: Dar, dacă-mi este și mie permisă o întrebare, cu ce se ocupă soțul dumneavoastră?

MARGUERITE: Este profesor. Predă literatură comparată.

CLEMENCEAU: Sincer să fiu, nu-mi prea plac universitarii... Sunt cam uscați, cam arizi... Ei bine, cu toate astea, sunt mulțumit știindu-vă căsătorită cu un universitar. Poate asigura sprijinul necesar unei femei ca dumneavoastră. Îmi puteți face favoarea de a mi-l prezenta? Trebuie să fie și el un om deosebit.

MARGUERITE: Și eu mă aflu acum în fața dumneavoastră în numele unui spirit cu totul deosebit care mi-a acordat încrederea de a coordona editarea colecției “Cartea franceză” în Alsacia și Lorena. Acest om este Pierre Bucher.

CLEMENCEAU: Bucher? Sunteți prietenă cu Bucher? Ce om! Unul dintre cei mai mari. Veniți, așadar, pentru a-i continua opera. Vreau să vă ajut... Vă voi ajuta!

MARGUERITE: Mă gândeam să-i cer lui Barrès să scrie despre el.

CLEMENCEAU: Să nu faceți asta! Barrès nu-l poate înțelege pe Bucher. Barrès este un fel de Chateaubriand, un visător care nu l-ar putea intui exact pe un om de acțiune. De ce nu scrieți dumneavoastră această carte?

MARGUERITE: Nu m-am gândit până acum. Nu știu dacă aş fi în stare.

CLEMENCEAU: Sigur că puteți. Veți scrie o carte frumoasă, sunt convins. Nu ezitați. Dacă îmi veți permite, vă voi ajuta. Iată o situație ciudată. Veniți să-mi cereți să scriu o carte, la rândul meu vă cer să scrieți alta. Hai să ajungem la o înțelegere. Ce-ați zice dacă aş scrie și eu o carte despre un gânditor căruia îi datorez multe ore de desfătare intelectuală - și chiar mai mult... Despre Demostene!

MARGUERITE: Splendid. (...) Iertați-mă, cred că v-am reținut prea mult.

CLEMENCEAU: Nu uitați că mi-ați promis să veniți cu soțul dumneavoastră. Vreau să-l cunosc pe acest tânăr domn... universitar...

MARGUERITE: Tânăr?

CLEMENCEAU: Îi dau cam 45 de ani...

MARGUERITE: Are 52!

CLEMENCEAU: Asta mă neliniștește. Nu-i prea în vârstă pentru dumneavoastră?

MARGUERITE: Nicidecum. Am 40 de ani.

CLEMENCEAU: (...) Iar eu 82. Iată confidențe neobișnuite pentru persoane care se întâlnesc pentru prima oară. Acum aș vrea să vă arăt comorile mele. Întoarceți-vă și priviți! Este tabloul lui Daumier, pe care colegii mei de cabinet mi l-au oferit pentru sărbătorirea Victoriei. Don Quijote: interpretați-l cum vreți! Umanitatea sau... Sorbona călare pe măgar... sau Adevărul care se luptă cu morile de vânt... Oare se poate trăi altfel? Iar acolo e grădina mea cu flori de care sunt foarte mândru. Monet m-a învățat să privesc florile. Monet care știe să cuprindă într-o tușă de culoare jocurile luminii și bătăile inimii. Priviți! Iubesc florile pentru delicata lor fragilitate, pentru...

MARGUERITE: Pentru îndemnul la iubire pe care ni-l trimit cu strălucirea lor insolentă și ...

CLEMENCEAU: Inocentă. (*Ia o floare în mână.*) Priviți cu atenție. Lăsați-vă cuprinsă de dezmiertările ei.

MARGUERITE: Ea reprezintă acum întreaga lume. Pură, imaculată, ca într-o nouă geneză.

CLEMENCEAU: Ciudat. Mi-ați citit gândurile!

MARGUERITE (*încurcată*): Nu. Mi le-am reamintit. Nici eu nu înțeleg.

CLEMENCEAU: (...) Iertați-mă, doamnă, vă pun o întrebare dureroasă: după cine purtați doliu?

Valérie iese din rol.

MAESTRO: Valérie!

VALÉRIE: (...) (*bulversată*) Iertați-mă, cred că, de fapt, comitem un act de indiscreție. Facem publică o poveste de dragoste care a fost secretul celor care au trăit-o. Cuvintele lui, căldura lui, mâinile lui sunt numai pentru mine, dorul lui, bățile lui de inimă sunt ale mele și numai ale mele! (...) Adică ale lui Marguerite. (*Iese fugind din scenă.*)

Maestro și Costello privesc în urma lui Valérie, stupefiați.

BLACK OUT.

SCENA 8

Maestro își pune mănușile gri.

MAESTRO (Clemenceau): Cred și astăzi ce am spus atunci în Parlament: “Națiunile așa-zis “superioare” nu au nici un drept de

a dicta națiunilor așa-zis “inferioare”. Da, se dă o luptă crâncenă pentru existență, este o necesitate fatală, pe care însă, pe măsură ce urcăm pe scara civilizației, trebuie să o purtăm în limitele dreptății și ale legii. Să nu încercăm, ipocriții de noi, să numim violența un act civilizator, să nu vorbim de justiție, de necesitatea de a interveni. Cucerirea la care vă gândiți este de fapt, pur și simplu, abuzul forței civilizației științifice asupra civilizației naturale, pentru a supune oamenii, a-i tortura, a-i obliga să muncească pentru profitul pretinsului civilizator.” Se începe cu misionari, se continuă cu militari și se sfârșește cu bancheri.

Intră Costello.

COSTELLO (*timid*): Deranjez?

MAESTRO: Din contră. *Perfect timing*. Mă amuzam citind chiar una din scenele tale. Pagina 19. (*Citește.*) “Martet: Principiile tale sunt ale unui vizionar.”

COSTELLO (*Fericit, intră în rolul lui Martet*): Principiile tale sunt ale unui vizionar. Dă-mi voie să-ți spun însă că mai mult decât anticolonialismul tău a deranjat radicalismul tău republican și convingerea că rolul statului trebuie să se limiteze la garantarea

drepturilor individului. Îți aduci aminte de rumoarea stârnită de discursul tău, în 1903? Ai rostit atunci cuvinte ce s-au impus cu forța unui aforism: “Statul n-are suflet”!

MAESTRO (Clemenceau) (*pe gânduri*): Îmi amintesc ce am spus... (*retoric*) “Statul? Eu îl cunosc. Are o istorie lungă, plină de omoruri și sânge. Toate crimele comise în lume, masacrele, războaiele, încălcarea jurămintelor de credință, rugurile, supliciile, torturile, toate au fost justificate de rațiuni de stat. Statul este, prin natura lui, implacabil: n-are nici suflet, nici măruntaie; este surd la milă. Pentru că sunt dușmanul împăratului și al Papei, sunt și dușmanul Statului omnipotent“. Da, am rostit aceste cuvinte, nu mă dezic de ele. Rămân nezdruccinat în convingerea că, oricând și oriunde, statul autoritar nu poate aduce decât suferințe și orori.

MARTET: Unii nu-ți recunosc nici astăzi meritele. Frustrările politice sunt cele mai nocive.

CLEMENCEAU: Prietene, învață de la mine, răspunsul cel mai eficace și mai usturător este tăcerea.

MARTET: Dă-mi voie să-ți amintesc faptul că lumea din afară, care judecă imparțial, a protestat indignată față de cele întâmplate. Ceea

ce se petrece acum aici este apreciat în presa americană ca “o pată pe istoria Franței. Domnul Clemenceau va rămâne cea mai mare figură a războiului“. Până și Lloyd George, cu care ai avut atâtea confruntări, nu totdeauna amicale, a rostit propoziția celebră: ...

CLEMENCEAU: “De data aceasta, francezii au ars-o pe Ioana d’Arc.”

COSTELLO: Scuză-mă, dar e replica mea. A lui Martet. Vezi? “MARTET: De data aceasta, francezii au ars-o pe Ioana d’Arc”.

MAESTRO: Scuză-mă. Poftim, spune-o.

COSTELLO (Martet): “De data aceasta, francezii au ars-o pe Ioana d’Arc”.

MAESTRO (Clemenceau) : Fiecare țară își are conducătorii pe care îi merită. Eu, în schimb, retrăgându-mă din viața politică, mi-am câștigat libertatea. Așadar, îmi voi petrece ultimii ani de viață aici, în bârlogul din Rue Franklin, printre cărțile și tablourile mele dragi, iar vara mă voi retrage undeva lângă ocean. Nu știu dacă ai aflat, dar am ochit o casuță la Saint-Vincent-sur-Jard, numită după fântâna din apropiere: BÉLÉBAT. Acolo îmi voi primi prietenii, voi citi și mai ales voi scrie.

BLACK OUT.

SCENA 9

În mijlocul nopții.

Maestro aprinde lampa de pe biroul lui Clemenceau. (Acces de tuse)

Intră Valérie.

MAESTRO (*surprins*): Valérie! Ce cauți aici?
E aproape miezul nopții!

VALÉRIE: Vă rog să mă iertați pentru izbucnirea
de ieri. Nu știu ce-a fost cu mine...

MAESTRO: Eu știu. Fii drăguță, adu-mi un
pahar cu apă, am început să-mi pierd vocea.

*Valérie iese și reintră cu un pahar de apă pe
care i-l dă lui Maestro.*

*Maestro profită de neatenția lui Valérie și,
odată cu apa, ia un pumn de medicamente.*

(...)

MAESTRO: Știi, Marguerite, scuză-mă, vreau să
spun Valérie. Valérie, n-ai fost foarte devreme
azi în piață. (...) Bamele erau cam tuflite.

VALÉRIE: Nu vă înțeleg.

MAESTRO: Un pact e un pact. Termenii
trebuie respectați. (*Pune un disc.*) Ascultă!

SOUND: Concertul pentru pian și orchestră nr. 22 de Mozart, solist Wilhelm Kempf.

Maestro o ia pe Valérie de mână și o duce în fața biroului.

Îi face semn să se așeze.

Valérie se așază. (...) Maestro oprește muzica.

MAESTRO: În 1922, Marguerite Baldensperger își pierde, în circumstanțe tragice, unul din cei patru copii. Distrusă, părăsește Strasburgul și se retrage în munții Vosgi, lângă Saint-Dié... (*lui Valérie*) Hai să reluăm scena a 6-a, scena primei întâlniri.

VALÉRIE: La ora asta?

MAESTRO: De ce nu? Ți-e somn? Mie nu.

VALÉRIE (*Ezită.*) Nici mie.

ECRANUL ALB se luminează.

Valérie și Maestro intră în rolurile lui Marguerite și Clemenceau.

CLEMENCEAU: De curând am pierdut o soră - noi îi spuneam Nebuna, fiindcă era prea exuberantă -, care venea să mă vadă în fiecare zi. Precum vedeți, nu port doliu, fiindcă pentru mine nu este moartă. O simt alături de mine. Poate că așa simți când

îmbătrânești. (...) Iertați-mă, doamnă, vă pun o întrebare dureroasă: după cine purtați doliu?

MARGURITE: Anul trecut, în martie, am suferit o pierdere copleșitoare. Vă rog, nu-mi cereți să spun cum. De atunci viața mea și-a pierdut sensul. Trăiesc pustie într-o lume goală. Vă aduceți aminte de versurile lui Lamartine? “*Un seul être vous manque et tout est dépeuplé.*”

CLEMENCEAU (*Se ridică, găsindu-și cu greu cuvintele.*): Vă cer iertare. N-ar fi trebuit să pun această întrebare. Sunt trist și particip la durerea dumneavoastră. (...) Trebuie să regăsiți bucuria de a trăi... încrederea în viață. E nevoie să luptați. (...) Îmi permiteți să vă ajut? (*Îi întinde mâna.*) Dați-mi mâna! Vă propun un pact. Va fi taina noastră. Eu vă voi ajuta să trăiți. (...) Dumneavoastră mă veți ajuta să mor. Să pecetluim pactul cu o îmbrățișare. (*Nu o îmbrățișează.*)

(...)

VALÉRIE: De ce nu mă îmbrățișați?

LECȚIA DE ACTORIE

MAESTRO (*lui Valérie*): Draga mea, pe scenă, un cuvânt, o simplă deplasare a mâinii, o clipire din ochi, un gest stângaci, toate prin câte ies la iveală amintiri vechi, dureri proaspete și acute, clipe penibile, alternative dramatice, deschid perspective mai largi decât un sistem de “găselnițe” ridicat la rang de teorie estetică. Pe scenă, cuvântul poate ucide sau poate da viață. Devine un obiect de care te poți împiedica sau pe care îl poți folosi ca pe o pereche de aripi. Iar gesturile sunt cele mai periculoase.

VALÉRIE: Am repetat de două ori această scenă și de fiecare dată ați evitat să mă îmbrățișați. E în text. (*Îi arată textul.*) SĂ PECETLUIM ACEST PACT CU O ÎMBRĂȚIȘARE. De ce nu mă îmbrățișați?

MAESTRO: E prea devreme.

VALÉRIE: Poftim?

MAESTRO: În ecuația mea ești o necunoscută, Valérie. Apariția ta m-a luat prin surprindere. Nu te prevăzusem. Planul meu era foarte simplu. Nu figurai în el. Nici măcar ca figurantă. Surpriză totală.

VALÉRIE: Nu vă înțeleg. Despre ce plan e vorba?

MAESTRO: (...) Dumneata arzi de nerăbdare să fii îmbrățișată de un erou al istoriei. De ce Georges Clemenceau? Ai poate nostalgia adevăraților șefi de stat, așa cum astăzi nu se mai întâlnesc? Aici te înțeleg. Dar e mult mai mult decât atât. Mult mai mult. (...) Bine, îți voi face pe plac. Mă emoționează ceva în pasiunea dumitale pentru acest individ intolerant, irascibil, crud, impulsiv (...) pe care femeile l-au iubit până la ultima lui suflare.

VALÉRIE: A fost un om atent, tandru, loial, plin de delicatețe, nobil, curajos, cu o energie supraomenească. La optzeci de ani vâna tigri în India!

MAESTRO (*contrariat*): Bine, bine... Să reluăm! (Clemenceau): Iertați-mă, doamnă, vă pun o întrebare dureroasă : după cine purtați doliu?

MARGUERITE: Anul trecut, în martie, am suferit o pierdere copleșitoare. Vă rog nu-mi cereți să spun cum. De atunci viața mea și-a pierdut sensul. Trăiesc pustie într-o lume goală.

CLEMENCEAU: Vă cer iertare. N-ar fi trebuit să vă pun această întrebare.

Sunt trist și particip la durerea dumneavoastră. (...) Îmi permiteți să vă ajut? (*Îi întinde mâna.*) Dați-mi mâna. Vă propun un pact. Ultimul meu pact. Va fi taina noastră. Eu vă voi ajuta să trăiți. Dumneavoastră mă veți ajuta să mor. Să pecetluim pactul cu o îmbrățișare! (*Vrea să o îmbrățișeze.*)

Valérie iese din rol, îl respinge.

BLACK OUT.

SOUND: grupul de vizitatori.

MAESTRO (*ghid*): La 17 noiembrie 1917, Clemenceau este numit prim-ministru, asumându-și și portofoliul de ministru de război. Voința lui impresionează. Reface unitatea de gând și acțiune a francezilor, reorganizează armata și-i restabilește moralul. Bătălia de la Verdun, cea mai mare și mai sângeroasă, este decisivă. Armata franceză nu mai poate fi stăvilită. În noiembrie 1918, Germania se recunoaște înfrântă. La 28 iunie 1919, la Versailles, în Sala Oglinzilor, este semnat tratatul de pace. Clemenceau triumfă. Recunoscătoare, națiunea îl numește Le Père la Victoire. În acest moment Clemenceau este

Franța. Puternică, glorioasă, unanimă, ireproșabilă.

SOUND: Salve de tunuri. La Marseillaise.

BLACK OUT.

SCENA 10

Lights on.

Maestro scrie la birou.

Costello joacă Solitaire.

COSTELLO (*cu voce joasă, către public*): Mă simt ca un intrus. După ce că eu am aranjat toată chestia asta... Eu i-am spus lui Valérie unde se ascunde Maestro. Eu l-am convins pe Maestro să o ajute pe Valérie. Eu mă lupt cu el să accepte rolul lui Clemenceau. De ce e așa de încăpățânat? Orgoliul are și el o limită. Foarte curând ei se vor plictisi să aștepte și vor distribui pe altcineva. În fond, nimeni nu e de neînlocuit. Nici eu, nici ea. Nici chiar marele Maestro. Marele Maestro care l-a lăsat baltă pe marele lui prieten, Monet.

MAESTRO: Vorbești singur, Costello.

COSTELLO (*jenat*): Astăzi ai ceva timp pentru mine? Vreau să plec la țară. Mor de nerăbdare să plantez bulbii de lalea. Vrei să vii și tu?

MAESTRO (*Se ridică de la birou, îl ia pe Costello pe după umeri.*): Dragul și vechiul meu prieten. Claude Monet, prietenul meu cel mai iubit, cel ce mi-a făcut darul luminii și al culorilor. (...) A venit Valérie?

COSTELLO: Da. Îți curăță prazul.

MAESTRO: E talentată.

COSTELLO: La curățat prazul?

MAESTRO: Ca actriță. Și totuși, nu e aici numai pentru că vrea să joace un rol. Atașamentul ei față de Clemenceau mă intrigă. E foarte profund, se agață de el, e realitatea ei cea mai reală. Se comportă față de acest personaj ca o îndrăgostită! (...) Știi ce am descoperit? E geloasă pe Marguerite. N-are însă ce face. Numai prin Marguerite poate să-l întâlnească. (...) (*Realizează.*) Și prin mine! (...) Pe mine însă nu mă prea place. Mă compară tot timpul cu el, în defavoarea mea, bineînțeles. Și totuși, pentru moment sunt singurul ei Clemenceau.

COSTELLO: Ai acceptat rolul?

MAESTRO: Nici vorbă. Ajut numai cât pot și cum pot.

COSTELLO: Ți place să te lași rugat. În fine, deși sunt conștient că nu sunt la fel de frumoasă și tânără ca Valérie, crezi că poți să treci cu mine prin scenele lui Monet?

MAESTRO: Te deranjează dacă asistă și Valérie? Cred că e important pentru ea. Are multe de învățat. (*Strigă.*) Valérie! (*Are un acces de tuse.*)

Intră Valérie.

MAESTRO (*lui Valérie, punându-i în mână textul piesei*): Fii drăguță, citește mata indicațiile scenice și urmărește textul.

(...)

VALÉRIE (*Citește.*): Acțiunea se petrece la Giverny, reședința lui Claude Monet, în vara anului 1920. Personaje: Clemenceau și Monet. La cei 80 de ani ai săi, Monet este încă un bărbat puternic, plin de viață, cu părul stufos și zburlit, acoperit de binecunoscuta lui pălărie rotundă, lăsată pe ceafă, ca în portretul lui Renoir.

Maestro îi ciufulește părul lui Costello, îi pune o pălărie.

MAESTRO (Clemenceau) (lui Monet): De atâtea ori te-am vizitat în acest loc de vis care an de an devine mai frumos. Grădina asta face parte din opera ta și, dacă raiul ar exista, Dumnezeu ar trebui să-l remodeleze după Giverny. (*Iese din rol.*) Ai fost la Giverny, Valérie?

VALÉRIE: Nu, dar îmi doresc mai mult ca orice! M-am imaginat de-atâtea ori plimbându-mă în jurul heleșteului cu nuferi albi, așteptându-l pe micul pod japonez. Și întotdeauna port o rochie albă și o pălărie verde...

MAESTRO și COSTELLO: *La femme à l'ombrelle!*

VALÉRIE: Da! Femeia cu umbrela de soare! Și exact ca în tabloul lui Monet, vântul răsfiră tandru iarba, florile și faldurile mătăsoase ale rochiei mele albe.

Pe ECRANUL ALB: Giverny.

MAESTRO (Clemenceau) (lui Monet): Ai deviat un braț al Eptei și ai făcut minunea asta de heleșteu împodobit cu nuferi albi. (*Iese din rol, lui Valérie.*) Îți place cuvântul

ăsta, “împodobit”? Se potrivește mai mult cu un pom de crăciun. Să spunem mai bine presărat sau înstelat, da înstelat. Nu! Iluminat! Iluminat de nuferi albi! Și numai o inspirație de artist putea arunca peste heleșteu un podeț în stil japonez. Se cunoșteau din vremea studenției. Monet era renumit pentru nonconformismul său. I se spunea “Dandy”.

COSTELLO (Monet): (*În sfârșit, prinde o intrare în text. Intră în rolul lui Monet.*) Dandy! Într-adevăr, colegii din atelierul Gleyre mă porecliseră așa. Erau Bazille, Renoir, Sisley de care am rămas atașat toată viața. Nu aveam un sfaț în buzunar, dar purtam cămăși cu manșete de dantelă.

CLEMENCEAU: Pe vremea aceea se șușotea și despre tribulațiile tale amoroase...

MONET: Totul a pornit de la încercarea mea de a scăpa de o elevă care îmi făcea avansuri nepotrivite pentru vârsta ei. Ca să mă lase în pace, i-am răspuns cu impertinență: “Draga mea, eu nu mă culc decât cu ducese sau cu bone. Poate mai potrivită ar fi o cale de mijloc; împac și capra și varza: bona unei ducese”. (...)

CLEMENCEAU: Într-o vreme ai împărțit atelierul cu Rodin...

MONET: Da. Într-o vreme am împărțit atelierul cu Rodin. Făceam amândoi portrete în serie negustorilor care doreau să-și atârne chipul în salon.

CLEMENCEAU: Rodin a rămas un mare farseur.

MONET: Ești prea aspru.

CLEMENCEAU: Știu că uneori avem gusturi diferite. Ție îți place Rubens. Mie nu. Îmi prefer pe Velasquez și pe Goya... Dacă mă gândesc bine, numai Goya mi-ar fi putut face portretul.

MONET: Tot ce am făcut este rezultatul efortului meu de a surprinde miraculosul joc al reverberațiilor luminii... Uite și acum am în grădină patru șevalete pe care pictez același motiv: dar pe fiecare pânză redau senzațiile mele privind proiecțiile de lumină asupra peisajului în acel moment. Sunt obsedat de irizările luminii. (*Îl ia pe Clemenceau pe după umeri.*) Îți fac acum o confesiune pe care m-aș fi rușinat s-o fac altcuiva. (*Ezită.*) Poate mai bine aș sări peste acest moment în care m-am comportat ca un păgân insensibil.

CLEMENCEAU (*curios*): Despre ce e vorba?

MONET: Eram la căpătâiul unei prietene dragi. Moartea ei mă îndurera profund. La un moment dat, am realizat că îmi fixasem privirea pe fruntea ei, urmărind mașinal succesiunea de culori pe care moartea o impunea pe figura imobilă. Tonuri de albastru, galben, gri, mai știi eu? Iată la ce dezumanizare m-a adus obsesia de a surprinde metamorfoza luminilor și culorilor. Uneori am impresia că întreaga mea făptură se concentrează în privire.

CLEMENCEAU: Îți amintești ce spunea Cezanne despre tine? “Monet e numai ochi.”

MONET: Acum lucrez ca un obsedat la ciclul nufurilor. Am adesea aproape crize de nebunie văzând că nu reușesc să pun pe pânză ceea ce văd și simt.

CLEMENCEAU: Câte capodopere ai sfâșiat fiindcă nu erai mulțumit de ele! Nu fi dușmanul propriei creații. Îți fac o mărturisire. De la tine am învățat că dacă țin o floare în mână, o privesc atent și mă las cuprins de dezmiertările ei, floarea reprezintă, în clipa aceea, pentru mine, întreaga lume. (*O privește pe Valérie.*) Pură, imaculată, ca într-o nouă geneză.

BLACK OUT.

SCENA 11

VALÉRIE (*E singură în muzeu. Citește.*): 17 aprilie 1922. Scrisoare adresată de Georges Clemenceau lui Claude Monet... (...)

“Dragă prietene,

Știi foarte bine că ai atins limita a ceea ce pot înfăptui împreună forța de expresie a pensulei și strălucirea minții. Dacă nu ți-ai fi urmat statornic chemarea de a scruta necunoscutul, de a vedea invizibilul, n-ai fi autorul atâtor capodopere cu care Franța ar trebui să se mândrească. Te iubesc pentru că ești tu și pentru că m-ai învățat să înțeleg lumina. Regret că nu pot face și eu același lucru pentru tine. Pot să-ți dau însă un sfat: pictează până la epuizare. Ochii mei tânjesc după culorile tale, inima mi-e plină de tine.

G. Clemenceau”

BLACK OUT.

LIGHTS ON.

Intră Costello, Valérie și Maestro.

MAESTRO: Unde eram?

VALÉRIE: Atelierul lui Monet la Giverny, în vara anului 1923. Monet și Clemenceau privesc pânzele cu nuferi.

MAESTRO: (...) Iertați-mă. Mă simt deodată foarte obosit. (*Se așază pe un fotoliu cu spatele la public.*)

COSTELLO (*lui Valérie*): Nu cred că va accepta să-l joace pe Clemenceau pe scenă. Și nu numai din cauza imensului lui orgoliu.

VALÉRIE: N-am știut că l-a iubit cu atâta pasiune pe Monet.

COSTELLO: Cine nu a știut? Tu sau Marguerite?

VALÉRIE (*confuză*): Marguerite. Eu.

COSTELLO: I-a fost cel mai bun prieten. Câteodată, iubirea unui prieten e mai puternică decât a oricărei iubite.

VALÉRIE: Ciudat, nu mai știu dacă sunt amintirile ei despre el sau ale mele, cele pe care le-am visat. (...) Îmi amintesc de o plimbare în grădina lui Monet la Giverny. Georges mă ținea de mână, întotdeauna îmi lua mâna într-a lui, eram orbi de lumină și culori, sorbeam viața cu beatitudine, frumusețea ei aproape ne durea. Ne-am privit, mai fericiți ca niciodată, mai liberi ca niciodată... Eram eu sau ea?

COSTELLO: Marguerite n-a fost niciodată la Giverny. (...) În schimb, Monet a petrecut zece zile la Bélébat, căsuța lui Clemenceau de pe malul mării.

VALÉRIE: Cui spui asta? Mie sau lui Marguerite?

COSTELLO: Și ei, și ție. Și încă ceva. Clemenceau i-a scris lui Monet 147 de scrisori care se află aici, în acest muzeu. Știi?

VALÉRIE: Știam. Georges n-a făcut un secret din prietenia lui cu Monet. Marele lui secret a fost Marguerite.

MAESTRO: Nu există nici o rivalitate între Marguerite și Monet. Destinul le-a atribuit cele mai frumoase roluri. Iubirea și lumina... Plecați acum! Plecați amândoi! Vă aștept mâine.

BLACK OUT.

SCENA 12

Maestro e așezat la biroul lui Clemenceau.

Valérie închide și deschide o carte.

E atât de nerăbdătoare că nu reușește să citească.

Textul scrisorii apare pe Ecranul Alb.

MAESTRO (Clemenceau): Bélébat, Saint-Vincent-sur-Jard, septembrie 1924.

VALÉRIE (Marguerite) (*Fericită, scoate un plic din carte, scoate o scrisoare din plic, o sărută, citește.*) Scumpă, frumoasă și bună Doamnă, am în față misiva dumneavoastră, pe care tocmai am primit-o. Vă înțeleg îngrijorarea provocată de faptul că nu ați primit ultimele scrisori. Vă rog, liniștiți-vă. Nu e nimic grav. Vinovată este doar poșta care nu lucrează sâmbăta. Luni voi expedia însă alte două epistole, fiindcă, așa cum ne-am înțeles, vă scriu în fiecare zi. Îmi spuneți că sunteți puțin nervoasă. Faceți-mi onoarea să credeți că mi-am dat seama de aceasta de câțva timp. Nu sunt surprins, fiindcă nu sunteți o ființă obișnuită. Trăiți mai intens împrejurările pe care oamenii obișnuiți le străbat aproape insensibili.

CLEMENCEAU: Am să vă spun de ce: aveți o structură spirituală cu totul deosebită; sunteți atât de tânără, atât de hotărâtă, încât reacțiile dumneavoastră sunt normale, chiar și când evenimentele vă suprasolicită. Adevărul e că o cură la mare v-ar prii de minune.

MARGUERITE (*Citește.*): N-ar fi oare posibil ca în loc de 5 octombrie să veniți la

Bélébat cu câteva zile mai curând? Deplina vindecare o veți găsi aici, numai aici.

(...)

CLEMENCEAU: 16 SEPTEMBRIE, SAINT-VINCENT-SUR JARD. Ei bine, Frumoasă Doamnă, eu vă aștept. Întreaga mea viață este cuprinsă acum într-un singur cuvânt: așteptare. Știți, sunt mai multe feluri de a aștepta. Eu le cunosc pe toate. Vă aștept de dimineața de când mă trezesc. Nu fiți surprinsă: vă aștept chiar când dorm. Vă aștept privind orizontul în care vă descopăr înainte de a vă desluși chipul, pentru că vă vin în întâmpinare, vă văd aievea clipă de clipă, încât, la chemarea mea, ceva din dumneavoastră îmi răspunde mereu: sunt aici!

MARGUERITE (*Citește.*): 20 SEPTEMBRIE, SAINT-VINCENT-SUR- JARD. Trebuie să vă spun că și rândunelele au plecat. Nu de teama iernii, cum spun cei din partea locului, ci pentru a vă lăsa văzduhul liber, fiindcă și ele știu că nu puteți cânta decât dacă cerul vă aparține în întregime.

CLEMENCEAU: 21 SEPTEMBRIE, SAINT-VINCENT-SUR-JARD. Cât despre mine...

Sănătatea e normală: o ineluctabilă degradare, când accelerată, când mai lentă. Fatalității nu ne putem opune. Trei luni pentru mine înseamnă mai mult decât trei ani pentru dumneavoastră. Dar chiar și o singură zi poate avea pentru mine durata unei vieți. Dacă, revăzându-mă, veți înțelege acest lucru, firește, nu mi-o veți spune, dar eu voi ști după intonația care vă va contrazice cuvintele. Fiți tare, neasemuita mea elevă, și pentru că sunteți muzica personificată, vă rog, nici o notă falsă la momentul adevărului.

MARGUERITE: 23 SEPTEMBRIE, SAINT-VINCENT-SUR-JARD. Nu ne-am văzut de patru luni, dar romanul prieteniei noastre și-a urmat cursul firesc. Cu fiecare zi ne-am simțit mai apropiați și mai buni... prieteni. Oare numai atât? Cred că suntem dintre puținii care ne putem privi fără să plecăm ochii. Venirea dumneavoastră îmi va face o imensă bucurie și, mai mult decât oricând, trebuie s-o trăim din plin. Pentru asta nu avem nevoie decât de apropierea mării, de talazurile ei sub clopotul albastru al văzduhului. Iată de ce, aici nu veți întâlni pe nimeni altcineva.

CLEMENCEAU: Cu nerăbdare mai mistuitoare ca oricând, aștept scrisoarea de mâine.

Știu și de ce. Iar dumneavoastră, Mare și Scumpă Doamnă Atotștiutoare, îmi veți spune de ce mâna mea nu se poate despărți de a dumneavoastră.

P.S. Contați pe autodafeul cerut. Împlinesc eu însumi acest ceremonial: așa cum am promis, o să vă ard scrisorile. N-ar fi oare mai înțelept să nu-mi scrieți despre lucruri pe care ar trebui să le știm doar noi doi?

BLACK OUT.

SCENA 13

Valérie e așezată în fața Ecranului Alb.

Maestro presară în jurul ei plicuri albe de scrisori.

MAESTRO: 668 de scrisori. Timp de șase ani și-au scris în fiecare zi în care nu se vedeau. (Se așază la birou.)

TEXTUL LUI VALÉRIE VA ALTERNA CU CEL AL LUI MAESTRO.

VALÉRIE (*Alege din scrisori, citește numai începutul.*): 1924.

9 iulie: “Ma chère Madame...”

21 iulie: “Ma chère amie...”

22 iulie: “Chère grande Madame...”

23 iulie: “Chère Madame et amie...”

10 august: “Très belle dame et plus que charmante amie...”

11 august: “Ma chère et très chère amie...”

12 septembrie: “Ma brave dame...”

13 septembrie: “Grande Madame et superbe ennemie...”

14 septembrie: “Madame et trépidante amie...”

(...)

MAESTRO (*Înceie scrisori.*):

12 septembrie 1924. “Je suis à vos pieds. À vous de savoir s’il vous plaît de me garder”,
Georges

13 septembrie 1924. “Vous voyez que je vous obéis en acceptant de penser avec vous la main dans la main”, Georges

14 septembrie 1924. “Je suis à vous aujourd’hui et après.”

15 septembrie 1924. “Madame, quand on a des ailes on en doit quelques battements à ses amis, en commençant par les centaineres. Je suis à vous à tout le temps. Georges”

16 septembrie 1924. “Dans les sentiments, chère amie, point de rectifications.”
“Ouvrez votre main et renfermez-la sur la mienne. Georges”

VALÉRIE (*Citește.*): 17 septembrie. Frumoasă doamnă, eu vă aștept. Întreaga mea viață este cuprinsă acum într-un singur cuvânt: așteptare. Pentru mine chiar și o zi poate avea durata unei vieți. N-ar fi oare posibil ca în loc de 5 octombrie să veniți la Bélébat cu câteva zile mai curând? Deplina vindecare o veți găsi aici, numai aici.”

(...)

MAESTRO: Da, chiar și o zi poate avea pentru mine durata unei vieți.

2 octombrie 1924. “Tous les bancs vous attendent, amie très chère. Venez. Venez. Je suis à vous déraisonnablement. Georges”

(...)

VALÉRIE: În sfârșit, vor fi împreună. Se vor plimba pe poteca de lumină dintre dunele de nisip de la Bélébat. Nici o pereche de adolescenți n-ar fi fost mai pasionată, mai nerăbdătoare, mai sinceră.

(...)

MAESTRO: O va aștepta la gara din Sables D'Olonne cu Rolls Royce-ul și credinciosul lui șofer, Brabant... Sprijinit în bastonul lui cu mâner de metal, va număra secunde până la apariția trenului în gară, mâinile îmbrăcate în celebrele mănuși gri vor tânji de dor și, atât de nerăbdătoare, vor tremura ușor. Eroul Franței e un simplu îndrăgostit așteptându-și iubita. Istoria e doar o umbră în spatele pleoapelor clipind în soare, pleoape care se închid și se deschid peste ochii ce au privit lumea de aproape un secol și acum așteaptă să întâlnească incandescenta flacără albastră. Incandescenta flacără albastră pentru care mai are atât de puțin timp. În gară, în soare, Preatârziul îi prelinge pe tâmpile lacrimi de fericire și disperare.

VALÉRIE: Nu, nu e prea târziu. Îl aștepta de-o veșnicie așa cum îl așteptam și eu. I-a

dorit îmbrățișarea dinainte de-a se naște, l-a urmat în războaie, peste oceane, în afara timpului, dincolo de moarte... Mâine Marguerite va coborî în gara binecunoscută și mâinile lui vor trasa contururi magice pe obrazii ei fierbinți de dor.

Maestro își pune mănușile gri, cuprinde în mâini obrazul lui Valérie.

Valérie se ferește.

MAESTRO: Ai uitat? E atingerea lui. Așa o simte Marguerite.

VALÉRIE: Da. E adevărat. E atingerea lui.

MAESTRO: Purta aceste mănuși întotdeauna. Pentru că avea o eczemă îngrozitoare pe mâini. Cu aceste faimoase mănuși gri o mângâia pe Marguerite.

VALÉRIE: M-ați surprins, asta-i tot.

MAESTRO: Așa se întâlneau ei. Prin mâini. Ai remarcat de câte ori apare imaginea mâinilor în scrisori?

VALÉRIE: Nu înțeleg unde vreți să ajungeți. Câteodată am impresia că aveți o ostilitate ciudată față de Clemenceau. (...) Sunteți poate gelos?

MAESTRO: Poate că dumneata ești geloasă.
Pe Marguerite.

VALÉRIE: E absurd. Prin ea îl pot întâlni.

MAESTRO: Cu atât mai complicat devine totul. (...) Scumpă, frumoasă și bună doamnă, pe mâine. Vă aștept în gara din Sables D'Olonne. Întreaga mea viață e cuprinsă într-un singur cuvânt: așteptare.

VALÉRIE: Mă veți ajuta să-l întâlnesc cu adevărat?

MAESTRO: Dacă îi vei reda libertatea lui Marguerite.

VALÉRIE: Cu alte cuvinte să-l luăm în brațe pe Stanislavski.

MAESTRO: Imaginează-ți că ai în momentul ăsta un public. Câți dintre ei ar ști cine e Stanislavski? Câți știu că tensiunea arterială a unui actor crește cu 3-4 linii când intră în scenă, că formula leucocitară se schimbă, că într-un spectacol el se deshidratează cu 2-3 litri sau că, după calcule științifice, efortul interpretului lui Hamlet echivalează cu cel al unui alergător de performanță pe 10.000 de metri?

VALÉRIE: Oricum dialogul nostru nu face parte din text. Nu e pentru public.

MAESTRO: Nici textele scrisorilor nu erau destinate publicului. Nu poți să știi însă niciodată...

Maestro se întinde pe o canapea și începe să citească.

MAESTRO: Te aștept. Întreaga mea viață e cuprinsă acum într-un singur cuvânt: așteptare. (...) (lui Valérie): E rândul duminică.

VALÉRIE (*Încurcată, citește.*): 5 octombrie 1924. Acțiunea se petrece la Bélébat, Saint-Vincent-sur-Jard. Scena se luminează treptat. Îi descoperim pe Marguerite și pe Clemenceau îmbrățișați.

MAESTRO îi întinde mâna lui Valérie.

VALÉRIE (*Nu primește mâna lui Maestro.*): E o îmbrățișare pură!

MAESTRO o prinde de mână pe Valérie. O trage spre el și o face să se întindă lângă el.

VALÉRIE (*Rezistă.*): E în text! E o îmbrățișare pură!

MAESTRO (Clemenceau) (*fără a-i lăsa mâna*): Și acum, frumoasa mea doamnă, faceți-mi plăcerea să vorbim despre noi. N-are

importanță despre ce, fiindcă pentru noi totul este important. Și, mai ales, să trecem de la epistolarul dumneavoastră la tu și eu. Ți dai seama cât de mult trebuie să mă controlez în scrisori, să îmi cenzurez cele mai frumoase gânduri și sentimente, pentru că acestea ar putea cădea și sub ochii altora? Mai mult, așa cum ați remarcat, mie îmi lipsește rigoarea epistolară. De fapt, eu nu vă scriu, ci vă vorbesc. Iar în scrisori nu pot vorbi așa cum aș vrea.

VALÉRIE (Marguerite) (*timorată, fără a intra în rol*): Te admir, dragul meu.

MAESTRO (Clemenceau): Să nu mai repeți niciodată cuvântul ăsta. Nu de admirație am nevoie, ci de dragostea ta. Un bărbat care se mulțumește cu admirația femeii iubite este un prost, iar femeia, un copil. Eu nu sunt prost, nici tu nu ești copil. Altceva ai vrut să spui, dar nu înțeleg de ce te-ai intimidat...

VALÉRIE (*Încearcă să intre în rolul lui Marguerite, dar nu reușește.*): Simt nevoia să rostesc acum cuvintele descoperite în ascunzișurile tainice ale ființei... pe care nici eu nu le cunosc prea bine...

MAESTRO: Ce te împiedică, Valérie? Erai mult mai relaxată când îi citeai scrisorile. Te jenează apropierea de el?

VALÉRIE: Nu. Deloc. Dumneavoastră mă intimidati.

MAESTRO: Să-mi scot mănușile?

VALÉRIE: Nu!

MAESTRO: Liniștește-te. E doar o repetiție. Maria Callas spunea că toată viața e o repetiție.

VALÉRIE: Să continuăm.

Schimbare de lumini.

Maestro și Valérie intră în rolurile lui Clemenceau și Marguerite.

MARGUERITE: Simt nevoia să rostesc acum cuvintele descoperite în ascunzișurile tainice ale ființei... pe care nici eu nu le cunosc prea bine...

CLEMENCEAU: Există oare cineva care poate spune că se cunoaște pe de-a întregul?

MARGUERITE: Ai dreptate, dragul meu. O viață întreagă încercăm să ne cunoaștem și, când credem că am reușit, o întâmplare neprevăzută, un joc al hazardului ne dezvăluie că suntem o sursă inepuizabilă

de reacții și stări imprevizibile. Când mă credeam istovită sufletește, te-am întâlnit pe tine.

CLEMENCEAU: Și am încheiat un pact care...

MARGUERITE (*întrerupându-l*): ...și-a modificat foarte curând termenii... (*Se ridică și se duce la birou.*)

CLEMENCEAU (*Se duce după ea.*): Ce vrei să spui?

MARGUERITE (*cu entuziasm*): Ne ajutăm unul pe altul să trăim, să revenim la viață. Îți datorez atât de mult! Acum simt nevoia să trăiesc, să mă devotez, să renasc într-o stare de spirit pură. Accept cu bucurie noile "lanțuri ale inimii și gândirii"...

CLEMENCEAU: Vrei să-mi spui ce înțelegi prin aceste "lanțuri"?

MARGUERITE: Mă uit la florile acestea uscate, melancolice, păstrate într-un vechi obuz. Inima îmi cere să cunosc istoria lor sentimentală, dar gândirea îmi cenzurează dorința. Te rog să mă ierți, dar adeseori mă întreb, stăpânită de îndoieli: ce loc ocup eu în inima ta?

CLEMENCEAU: Iubita mea, florile acestea au într-adevăr pentru mine o valoare sentimentală deosebită. Dar nu aceea pe

care o bănuiești. N-aș fi vrut să vorbesc despre ele, dar o voi face pentru a-ți spulbera îndoielile. (*Cu adâncă emoție.*) Sunt din anii războiului. Îmi aduc bine aminte. Era în luna iulie a cumplitului an 1918. Inspectam frontul din Champagne. Trupele noastre erau îngropate în tranșee, la câteva zeci de metri de cele ale nemților. “*Les Boches*”! La un moment dat, din șanțurile din apropiere, au apărut câțiva soldați pletoși, nerași, plini de praf, cu fețe palide și supte de oboseală. S-au aliniat în fața mea pentru salutul militar. Făcând un pas înainte, șeful lor a prezentat raportul: “Prima companie, batalionul al doilea, regimentul al treilea.” Cu o mână aspră, mi-a dat aceste buchețele de flori de câmp. Am rămas mut de emoție, apoi abia am bâlbâit câteva cuvinte de mulțumire. Pentru mine, aceste buchețele sunt simbolul unei sublime dăruiri pentru idealul libertății. O sinceră mărturisire a credinței față de țară. N-o să mă despart niciodată de ele.

MARGUERITE (*luându-i mâna*): Iartă-mi bănuiala absurdă. Îți mulțumesc că mi-ai transmis și mie fiorul acelor zile în care, în mizeria tranșeeilor, oameni simpli au clădit din suferință gloria Franței. Îmi dau seama

ce ai simțit, dacă tu, oratorul temut, n-ai putut rosti o frază coerentă...

CLEMENCEAU: Era doar tensiunea momentului...

MARGUERITE: Nu încerca să te ascunzi. Eu te cunosc mai bine decât oricine.

CLEMENCEAU: Frumoasa mea doamnă, te-am așteptat nu pentru a rememora trecutul, adesea presărat cu amărăciuni, ci pentru a vorbi despre prezentul nostru și...chiar despre viitor.

MARGUERITE: De ce acest reticent “și chiar despre viitor“?

CLEMENCEAU: Iartă-mă că îți vorbesc deschis, cu oarecare cruzime față de mine. Tu ai viața înaintea, în timp ce eu mai am, poate, doar câteva săptămâni. Pentru mine o zi are altă valoare decât pentru tine.

MARGUERITE: Georges, trebuie să-ți mărturisesc că dintre noi doi, prin vioiciunea spiritului și prin entuziasm, tu ești mult mai tânăr decât mine.

CLEMENCEAU: Draga mea, ai dreptate că dintre noi doi, eu sunt cel mai tânăr, dar, după o astfel de socoteală, am putea spune că nici copilăria nu-i prea departe...

MARGUERITE: Te rog, lasă ironiile. Nu-și au rostul.

CLEMENCEAU: Vrei să-ți trădez secretul tinereții mele? Tu. Te privesc acum ca pe ultima și marea minune a lumii. Anul acesta lunile au fost exasperant de lungi. Poți să-mi spui de ce?

MARGUERITE: Și pentru mine, în vara aceasta, timpul părea că s-a oprit. Doar sosirea cu regularitate a scrisorilor tale îmi dovedea că viața merge înainte, așa cum bunul Dumnezeu a hotărât în “marea carte a facerii”.

CLEMENCEAU: “Bunul Dumnezeu“! Fie și așa, deși nu prea cred în el. De multe ori m-am întrebat și eu: de ce oare ne-a zămislit? Îi era așa de bine înainte de facerea lumii! Întâlnindu-te, am aflat însă răspunsul. Totul s-a întâmplat pentru că în marea carte a facerii, cum spui tu, era scris ca un bătrân Pitecantrop dăruind să împrumute aripi de îngeri și să-i spună unei doamne frumoase: sunt al tău. (*Îi ia mâna.*)

SOUND: Apar vizitatorii în muzeu.

(...)

MAESTRO (*lui Valérie*) : Pe mâine, Valérie!
Te aștept. (*Devine ghid.*) Pofțiți, doamnelor
și domnilor... Fiți bineveniți în muzeul
Clemenceau! Aici, la dreapta, puteți observa
faimosul lui birou în formă de U, pe care
au fost scrise majoritatea scrisorilor către...
(*Tușește.*) E lucrat în lemn de nuc.

SCENA 14

*Maestro o așteaptă pe Valérie.
Se studiază în oglindă.*

MAESTRO: Mă simt foarte bine. Nu sunt
deloc obosit. Sunt într-o stare de spirit
excelentă. N-am tușit de două zile.

(...)

Intră Valérie.

MAESTRO: Ai întârziat!

VALÉRIE: Iertați-mă, am...

MAESTRO (*O întrerupe.*): Nu-i nevoie de
scuze. Dumneata ai tot timpul înainte, știu.

VALÉRIE: De unde știți? Cine știe cu certitudine
cât timp mai are?

MAESTRO: (...) Să continuăm scena de ieri.
“5 octombrie 1924. Marguerite și Clemenceau sunt împreună, la Bélébat. Se plimbă pe malul mării.”

ECRANUL ALB se luminează.

SOUND: Valuri.

Clemenceau și Marguerite se plimbă pe malul mării, printre dunele de nisip.

Intră Costello. Realizează că cei doi sunt intrați în pielea personajelor.

Îi va observă fără să fie văzut.

CLEMENCEAU (*Ia mâna lui Marguerite.*):

Totul s-a întâmplat pentru că în marea carte a facerii, cum spui tu, era scris ca un bătrân Pitecantrop dărâmat să împrumute aripi de îngeri și să-i spună unei doamne frumoase: sunt al tău.

MARGUERITE: Până când te-am cunoscut, trăiam drama singurătății, deși eram înconjurată de afecțiunea familiei. Acum cunosc un sentiment pe care credeam că viața mi l-a refuzat. În acest sentiment mi-am regăsit liniștea și încrederea. M-am regăsit pe mine...

CLEMENCEAU: Dă-mi voie să te contrazic.

Tu nu te-ai regăsit. Tu ești. Pentru a te

regăsi, trebuie să ai și unele părți slabe. Din nefericire pentru tine, ești o ființă perfectă. Pentru a fi asemenea mie, îmi vine să-ți spun: iubita mea, nu fi desăvârșită. Uite, eu sunt un amalgam de calități și defecte. Bucuria și suferința se întrepătrund în inima mea. Să-ți spun că și îndoiala? Vara, când tu stai lipită de brăduțul tău la Alouette, visătoare, eu stau încremenit pe acest țărm de ocean, așteptând zi și noapte să vină valuri uriașe și să mă poarte pe cărările numai de ele știute. Dar ele nu vin. Atunci caut subiecte, imaginez situații ca să mă pot certa, înverșuna, să pot plânge. Dar nu reușesc. Știi de ce? Închid ochii și te văd înălțându-te din valuri ca un nufăr al lui Monet. Pare cam retoric ce spun dar acesta e adevărul. Adevărul meu.

MARGUERITE (*Contemplă, absoarbe frumusețea locului.*) Sunt fericită aici. Sunt fericită aici, pe malul acestui ocean, pe banca noastră. (*exaltată*) Sunt fericită aici! Sunt fericită aici! (*Nu se poate opri.*)

CLEMENCEAU (*O cuprinde de umeri, liniștitor.*): Iubita mea, suntem într-un loc binecuvântat de natură și de istorie, Vendeea...

BLACK OUT.

SCENA 15

COSTELLO: A doua zi. CLEMENCEAU ȘI MARGUERITE cinează la Bélébat. Meniu: Potage velouté aux champignons, Homard Thermidor, Petits pois à la française, Charlotte Basque. Mathilde, bucătăreasa lui Clemenceau, s-a întrecut pe ea însăși. Pe parcursul scenei, Clemenceau și Marguerite vor folosi orice ocazie pentru a se atinge. (...)

Costello iese discret din scenă.

CLEMENCEAU: Suntem într-un loc binecuvântat de natură și de istorie, Vendeea...

MARGUERITE: Ești foarte mândru de originea ta vendeeană, ești chiar orgolios că aparții acestei regiuni.

CLEMENCEAU: Cum aș putea să nu fiu? Câți oameni se pot lăuda că străbunii lor pe linie bărbătească s-au născut, fără excepție, începând cu secolul XV, în Vendeea? Familia Clemenceau își face din această descendență un blazon... Tu nu ești legată de Vosgi? (*Căzut pe gânduri*) Tatăl meu, Benjamin, este un exemplu la înălțimea căruia

nu știu dacă am ajuns. Într-o regiune dominată de monarhiști, el era un republican convins. În casa noastră, portretele lui Robespierre și Saint-Just erau la mare cinste. A fost pe baricadele revoluției din 1830, a participat la cea din 1848. Fiindcă era un adversar ireductibil al Împăratului, în 1858 a fost arestat, apoi, cu mâinile încătușate, deportat în Algeria. Imaginea lui în lanțuri încă mă obsedează. La despărțire, când l-am îmbrățișat, i-am jurat că-l voi răzbuna. Mi-a răspuns laconic: “Dacă vrei să mă răzbuni, muncește”.

MARGUERITE: Avea mare încredere în tine. Nu i-ai înșelat-o. Ar fi fost mândru de consecvența cu care ai militat pentru ideile republicane.

CLEMENCEAU: Tata făcea notă aparte și prin comportamentul său. Era aspru, dar și înțelegător. Era sever și distant, iar conversația sa se remarcă prin finețea argumentării și ironia subtilă a replicii. Și, mai ales, era cunoscut ca un liber cugetător.

MARGUERITE: În ce sens?

CLEMENCEAU: Filosofic, în spiritul enciclopediștilor. Mai direct spus, era ateu. Singura concesie a fost căsătoria religioasă. La

insistențele mamei. Se pare că nu și-a botezat nici unul dintre copii. El a fost, cred, prima sursă a anticlericalismului meu. Dar tot de la el am preluat toleranța față de orice credință...

MARGUERITE: Și eu îți respect convingerile, deși sunt catolică practicantă. Nu însă bigotă. Și, cu toate acestea, nimic nu ne desparte...

CLEMENCEAU: Îți spun eu de ce. Fiindcă suprema noastră religie este iubirea. (*După o pauză, preocupat.*) Iartă-mă că-ți pun o întrebare poate nelalocul ei, dar scriindu-ți cu o asiduitate care depășește cu mult, oricât aș fi de rezervat în expresie, limitele unei prietenii... salonarde, mă întrebam cu neliniște ce reacție are soțul tău.

MARGUERITE: Nu fi îngrijorat. Mă bucur de privilegiul rar să am un soț care mă înțelege, mai exact spus, care ne înțelege această apropiere spirituală. Afinități elective, cum ar fi spus Goethe. Te stimează și a scris despre tine - poate ai citit - pagini admirative.

CLEMENCEAU: Ceea ce îmi spui despre comprehensiunea domnului Baldensperger mă bucură și mă onorează. Te rog transmite-i întreaga mea recunoștință.

MARGUERITE: Mulțumesc, îmi voi spune.

CLEMENCEAU: În această superbă zi a reîntâlnirii noastre, când oceanul își îmbrățișează brăduțul din Vosgi, ce aș putea să-ți mai spun pentru a nu înjosi frumusețea clipei cu fraze banale? (*Întinzându-i mâna.*) Vrei mâna mea? Iat-o. O vrei și pe cealaltă? Iat-o. Cu aceste mâini îți dau mângâierea, iubirea, rugăciunea mea. (*Marguerite îi ia mâinile. Își pune fruntea pe mâinile lor unite.*) Când îți lași mâna între mâinile mele, nu-mi mai trebuie nimic. Mi-ai dat totul.

BLACK OUT.

SCENA 16

Costello, cu ochii închiși, pare că doarme.

Maestro și Valérie aduc rame imense de tablouri pe care le pun în jurul lui Costello.

Treptat, scena se va întuneca.

VALÉRIE: Acțiunea are loc la Giverny, în decembrie 1923, în atelierul lui Claude Monet.

(...)

COSTELLO (Monet) (*foarte agitat*): Nu mai exist ca pictor! Privirea mi s-a încetșat, nu mai disting culorile. Ochiului meu îi lipsește ceea ce pentru mine a constituit bucuria de a trăi: culoarea. Cu metamorfozele ei în jocul luminii, în combinațiile ei feerice.

MAESTRO (Clemenceau): Dacă m-ai fi ascultat, erai vindecat de mult. Cataracta este o boală remediabilă.

MONET: În ultimul timp totul îmi apare în galben!

CLEMENCEAU: Cum spun medicii, cataracta este coaptă și trebuie operată. Cât mai curând cu putință.

MONET: Nu mai am pentru ce să trăiesc... și cu toate astea mă încăpățânez să lucrez. Nu mă mai înțeleg. Știu că ce fac acum este sub orice critică. Lumina din care mi-am construit tablourile a fost înghițită de umbre. Nici una dintre aceste pânze nu va ieși însă din atelier.

CLEMENCEAU (*Sprijină o ramă de un scaun.*): Privesc această pânză din seria "Nuferilor" și sunt cucerit de muzicalitatea culorilor. Uite jocurile astea de lumini pe care cerul le imprimă în oglinda apei...Sunt uluitoare...

MONET: Este un accident. Mi-au ieșit din întâmplare.

CLEMENCEAU: O întâmplare pe care nefericitul Turner, cu cataracta lui, n-a cunoscut-o...

MONET: Nu încerca să mă consolezi. Mi-am pierdut vederea, ăsta e adevărul groaznic. Nu voi mai putea picta, iar pentru mine pictura e viața însăși!

CLEMENCEAU: Amintește-ți de bătrânul Rembrandt din tabloul de la Luvru! Cu chipul brăzdat și descompus, cu capul învelit într-un prosop, se agață disperat de paleta lui, hotărât să nu cedeze teribilelor încercări ale vârstei. Iată exemplul de urmat.

MONET: Am avut și eu momentele mele de slăbiciune, de disperare chiar. (...) Odată am încercat - poți să crezi? - să-mi pun capăt zilelor.

CLEMENCEAU (*Pune o mână pe umărul lui Monet.*): Dragă prietene, viața ta este pentru mine o lecție de artă și omenie. Gloria ta de azi este crucea purtată, cu grea suferință, pe Golgota existenței tale. De aceea te admir și te iubesc.

MONET: Crucea existenței mele este astăzi mai împovăraătoare ca oricând. Orb, încetez de a mai fi pictor.

CLEMENCEAU: Te rog, fii rezonabil. Astăzi cataracta se poate opera cu succes. Ți-o spun nu numai ca prieten, dar și ca medic. Trebuie să te decizi pentru operație.

MONET: Au fost atâtea cazuri de operații nereușite.

CLEMENCEAU: Operația va reuși. Viața va fi din nou pentru tine lumină și culoare. Vrei să afli totul? Am fixat operația pentru luna februarie. Prefer să fiu blestemat dacă operația va eșua, decât să trăiesc până la sfârșitul vieții cu povara remușcării de a nu fi încercat totul.

THE LIGHTS FADE OUT.

SPOTLIGHT PE COSTELLO.

COSTELLO (...) (*către public*): În Japonia, un muncitor dă râma un zid. Își așezase în față un trandafir. Din când în când se oprea pentru a privi trandafirul sau a-l mirosi. Pe măsură ce munca lui avansa, deplasa trandafirul în așa fel încât acesta să fie mereu în față lui.

VALÉRIE vrea să spună ceva, dar Maestro îi face semn să tacă.

COSTELLO (*către public*): Sunt un om normal. Duc o viață normală. Mănânc și dorm bine. Mă uit la știri, la televizor și mă sperii ca toată lumea. Vine oare sfârșitul Pământului? Sunt un actor cunoscut, solicitat, aplaudat, înjurat ca atâția alții. Cuvintele pe care le folosesc în viața de toate zilele sunt folosite de toata lumea, sunt cuvinte atât de uzate că și-au pierdut orice sens. (...) Tot ce am cu adevărat al meu este grădina. Grădina mea cu flori. Sunt, ca și Monet, un grădinar îndrăgostit de grădina lui. Nu sunt un geniu ca el, chinuit de drama creației, dar sunt ca și el un grădinar îndrăgostit de grădina lui. (...) Stau acolo, în grădina mea, în ploaia de umbre și lumini... Am în palmă un bulb de lalea. Bulbul stă nemișcat și parcă respiră ușor, plin de mirare și inocență ca un copil nenăscut. Miroase a pământ și memorie proaspătă și așteaptă atât de răbdător să fie sădit. O iubire gata să prindă viață, iluminată de soarele abia răsărind la capătul potecii. Stau acolo, în grădina mea, în ploaia de umbre și lumini visând deja la înflorirea tăcerii din bulb. Bulbul cuibărit în palma mea. Bulbul care se va dechide într-o frumusețe care mă

va face să tremur, mai tulburătoare ca orice iubire pe care am trăit-o vreodată. (...)

SPOTLIGHT PE MAESTRO.

MAESTRO (*către public*): Îți multumesc, bătrâne frate, că în sfârșit m-ai lăsat să pătrund în spatele cortinei. Te aștept de ani. Știam că într-o zi vei ieși din rol. Nu rolul cutare sau cutare, ci rolul pe care îl joci în viața de toate zilele. Acum cuvintele au venit din cea mai adevărată parte a ființei tale. Sunt la fel de prețioase ca bulbii tăi de lalea. Le voi păstra în inimă pentru totdeauna. Să i le încredințăm lui Monet! Să le presare în raiul de la Giverny, unde vor încolți și vor înflori scânteietoare de iubire și vis. (...)

SPOTLIGHT PE VALÉRIE.

VALÉRIE (*către public*): Mă plimb în grădina lui Monet, la Giverny. Port o rochie albă și o umbrelă de soare... Și exact ca în tabloul lui Monet, vântul răsfiră tandru iarba, florile și faldurile mătăsoase ale rochiei...

COSTELLO (*lui Maestro*): N-ai adus-o niciodată pe Valérie la Giverny. Adică pe

Marguerite. Adică Clemenceau nu mi-a adus-o niciodată pe Marguerite la Giverny. Adică nu i-a adus-o niciodată lui Monet pe Marguerite la Giverny. Nu mai știu nici eu unde începem și unde sfârșim.

VALÉRIE: E ceva curios în acest text. Oriunde te oprești, pare că abia începe, oriunde începi, pare că e finalul.

MAESTRO: Publicul va decide.

BLACK OUT.

Valérie găsește un caiet în sertarul biroului în arc de cerc.

Îl deschide.

Maestro apare în spatele ei.

MAESTRO (*brusc*): Nu atingeți obiectele! *Ne pas toucher!*

VALÉRIE (*speriată*): Maestro!

MAESTRO: Din cauza nerăbdării, Orfeu a pierdut-o pe Euridice.

VALÉRIE: Credeam că pot găsi ceva scris de el.

MAESTRO (*Îi ia caietul din mână.*): Sunt însemnările mele de insomniac. Nu prea dorm noapțile și atunci scriu. Amintiri, gânduri despre teatru, curiozități... (*Deschide caietul*

la întâmplare.) Știai că în limba engleză animalele comestibile au două nume: un nume când sunt vii și alt nume când sunt moarte?

VALÉRIE: Nu.

MAESTRO: Boul se cheamă “ox” când e pe patru picioare și când e tăiat se cheamă “beef”. Vițelul viu se cheamă “calf”, iar mort se cheamă “veal”. Porcului i se spune “pig” când e viu și “pork” când e mort. Nu te-ai gândit la asta niciodată, nu-i așa?

VALÉRIE: Nu.

MAESTRO (*Citește.*): Pentru actor. Cum să tălmăcești pe scenă ezitățile inimii, cum să exprimi într-o privire un peisaj? Poftim, privește-mă ca și când aș fi o colină acoperită de meri în floare. (*Valérie îl privește.*) Nu, drăguța mea elevă, privirea ta reflectă acum un autobuz gata să te strivească.

VALÉRIE: Priviți-mă ca și când aș fi un heleșteu iluminat de nuferi albi!

Maestro o privește pe Valérie.

VALÉRIE: Greșit! Mă priviți la căderea nopții. Iar eu strălucesc în lumina soarelui.

Maestro și Valérie se privesc intens.

MAESTRO: Iar dumneata mă privești acum ca o inimă pe-un balansoar. Un balansoar pe care nu poți să-l mai oprești.

BLACK OUT.

SCENA 17

MAESTRO (*ghid*): Din cele 3500 de *kogoes*, cutii japoneze de parfumuri colecționate de Georges Clemenceau, n-au rămas aici în muzeu decât șapte piese pe care le puteți vedea pe biroul său. Restul colecției a fost vândut în 1939 lui Joseph Arthur Simard, care le-a donat Muzeului de Artă din Montréal. (...) (*lui Costello și Valérie, fericit că a scăpat de turiști*) Sunteți gata? Plecăm la Giverny? Nu uitați, teatrul e arta tuturor miracolelor! Valérie...

VALÉRIE: Acțiunea se petrece la Giverny. Este 14 noiembrie 1925. Personaje: Monet și Clemenceau. Artistul este în fața șevaletului și cercetează cu ochi critic, vădit nesatisfăcut, tabloul la care lucrează.

CLEMENCEAU (*lui Monet*): Azi este o zi deosebită.

Monet îl privește curios.

CLEMENCEAU: Ai uitat că e ziua ta de naștere? Îți doresc mulți ani, bătrânul meu frate, cu puterea de muncă pe care o ai la această frumoasă vârstă!

MONET: Chiar am uitat că trebuie să-mi sărbătoresc aniversarea. A câta?

CLEMENCEAU: A 85-a! Dă-mi voie să-ți spun că nimic nu-i mai reconfortant decât să-ți poți uita vârsta. Sau să nu te mai intereseze. Este cel mai convingător semn de tinerețe... “Nu crezi că s-ar putea interpreta și altfel?”

COSTELLO: Și te-am întrebat cum.

MAESTRO: “Nu crezi că s-ar putea interpreta și altfel?” e replica ta. E în text.

COSTELLO (*ironic*): A rămas în text, vrei să spui, spre deosebire de multe din replicile mele.

MAESTRO: Fii serios! Continuăm?

COSTELLO: Asta nu e în text.

MAESTRO: Te rog, nu am timp de glume!

COSTELLO (Monet): (...) Nu crezi că s-ar putea interpreta și altfel? Pentru mine nu mai e un prilej de bucurie. Anii nu-i mai număr după primăveri, ci după ierni.

În singurătatea mea, singura satisfacție rămâne dialogul înverșunat cu mine însumi, confruntarea dramatică dintre ce vreau să pictez și ce îmi iese din pensulă. În rest nu mai am nimic.

CLEMENCEAU: Oricare ar fi anotimpul vieții sau al grădinii tale, natura inimii rămâne frumoasă. Important este să nu apună soarele din suflet...

MONET: Din tot ce a fost bucurie în viața mea, n-a mai rămas nimic. Am pierdut tot. Viața mea are acum un singur sens: munca. Atât cât mai pot.

CLEMENCEAU: Ești în plină efervescentă creatoare. Ai spiritul viu și exigent...

MONET: Încerci să mă încurajezi, dar știi prea bine că lucrurile nu stau tocmai așa. Văd mai bine decât înainte de operație, dar ochilor mei le scapă multe nuanțe din lumina acestei lumi, pe care am căutat s-o surprind în jocurile culorilor.

CLEMENCEAU: Dragă prietene, îți înțeleg frământările. Te stimez că le ai. Asemenea combustii interioare cunosc numai spiritele de elită, geniile... Dacă au fost artiști care au știut să vadă, să înțeleagă lumea, cu siguranță că tu ești unul dintre ei. (...) Să-ți

spun de ce te iubesc? Întâi, pentru ca ești tu, un om integru; apoi, fiindcă m-ai învățat să văd lumina.

ECRANUL ALB E INUNDAT DE LUMINĂ.

MONET: Când pictez, simt că întreaga mea făptură are o incandescență solară. Un peisaj, un arbore, un nufăr nu sunt pentru mine elemente decorative, ci forme de manifestare a universului, pe care le captez în adâncul ființei și încerc să le redau cu energia absorbită în fiecare senzație. Dă-mi voie să-ți reafirm cu recunoștință esențialul: dacă astăzi mai pot cuprinde într-o tușă de culoare mirifică puterea de transfigurare a luminii și-o datorez, în primul rând, ție.

CLEMENCEAU: Important este că acum poți picta.

MONET: Cu bieteile mele resurse, încerc să așez ultimele tușe pe pânzele din seria Nuferilor. Simt însă că nu mi-am realizat intențiile. De aceea nici nu mă pot decide să mă despart de ele.

CLEMENCEAU: Ești mereu nemulțumit de aceste splendori donate statului și așteptate de noi să fie expuse în Orangerie, la Tuilleries. Te implor, nu te mai atinge de

ele! Sunt magnifice! Nuferii îți vor purta peste ani numele ca pe al unui demiurg de lumi miraculoase.

MONET: Prietenia pentru mine te fanatizează. Te întreb: unde-i luciditatea critică prin care ai devenit atât de temut? Ai uitat că din 1899, când am început seria Nuferilor, am avut parte mai mult de piedici decât de susțineri?

CLEMENCEAU: Detractorii tăi vor pieri în umbra anilor, în timp ce opera ta se va înălța în stima posterității. Te asigur că pânzele de care ești nemulțumit vor fi incluse în muzeul universal.

MONET: Dragă Georges, eu sunt sigur numai de prietenia ta. Este un dar de mare preț pe care mi l-a făcut viața. Îți mulțumesc. *(Se îmbrățișează.)*

CLEMENCEAU: La mulți ani, bătrânul meu frate! (...) Am o surpriză pentru tine. Privește!

VALÉRIE apare îmbrăcată ca în tabloul lui Monet, FEMME À L'OMBRELLE.

MONET: *Femeia cu umbrela verde!*

CLEMENCEAU: Vreau să ți-o prezint pe Marguerite.

MONET: Mi-ai adus-o în sfârșit pe Marguerite.

CLEMENCEAU (*O conduce în fața lui Monet. Pune mâna lui Marguerite în mâna lui Monet.*): Vino! Veniți! Să alergăm în întâmpinarea luminii!

Toți trei se țin de mână.

Rămân nemișcați, cu ochii închiși.

SOUND: Vivaldi. Anotimpurile. VARA.

*O PLIMBARE ÎN GRĂDINA LUI MONET,
LA GIVERNY.*

TIMPUL ÎN AFARA TIMPULUI.

*CEI TREI PĂȘESC CU UIMIRE PE O
CĂRARE IMAGINARĂ.*

*SE MIȘCĂ DIN CE ÎN CE MAI ÎNCET, CA
ÎNTR-UN VIS.*

LUMINA DEVINE INCANDESCENTĂ.

*MONET SĂRUTĂ MÂNA LUI
MARGUERITE ȘI SE OPREȘTE.*

*(e prea obosit sau vrea să-i lase singuri pe
cei doi?)*

*MARGUERITE ȘI CLEMENCEAU SE
PLIMBĂ MÂNĂ ÎN MÂNĂ ÎN GRĂDINA
LUI MONET, LA GIVERNY (sau poate
Maestro și Valérie se plimbă mână în mână*

în Grădina lui Monet la Giverny; timpul prezent și timpul istoric se suprapun).

MARGUERITE: Ce se întâmplă cu noi?

CLEMENCEAU: Nu știu decât că, atunci când mă uit la tine, viața e un vis.

MARGUERITE: Suntem oare la Giverny? L-am cunoscut pe Monet? Ne plimbăm în grădina lui Monet la Giverny?

CLEMENCEAU: Lumina din ochii tăi mă aprinde. (*Vrea să o sărute.*)

VALÉRIE (*Se ferește.*): Marguerite n-a fost niciodată la Giverny!

MAESTRO: E aici, acum.

VALÉRIE: Sunt cu el? În sfârșit sunt cu el?

MAESTRO: N-a fost asta dorința ta?

VALÉRIE: Da. Nu. A fost. Nu mai știu.

CLEMENCEAU: Draga mea, îmi apari ca o imensă flacără albastră care aprinde pământul, apa și cerul.

VALÉRIE: Nu, nu mă lăsa singură cu el! El o vrea pe Marguerite!

MAESTRO: Tu ești Marguerite!

VALÉRIE: Marguerite e numai un rol.

CLEMENCEAU: Marguerite, de ce spui asta?
Marguerite, iubita mea, nu spune asta! (*Îi sărută mâna.*)

MARGUERITE: Georges, îți promit că voi veni în acest muzeu zi de zi. Va fi locul în care, atâta timp cât voi trăi, voi veni zi de zi să fim împreună.

CLEMENCEAU: Despre ce muzeu e vorba?

MARGUERITE: Iartă-mă, iartă-mă că nu te-am consultat.

MAESTRO: Valérie, sunt aici.

VALÉRIE: Cine ești? Cine suntem acum?
Cu cine mă plimb în grădina lui Monet la Giverny?

MAESTRO: Ssst! Să lăsăm tăcerea să vorbească.
Și lumina...

BLACK OUT.

SCENA 18

CLEMENCEAU: Bélébat. Luni 5 aprilie 1926.
Frumoasa mea doamnă...Ieri l-am vizitat pe Monet. L-am găsit într-o stare destul de proastă. Este însă un stoic, iar în unele momente, chiar vesel. Panourile cu Nuferii le-a terminat și mi-a promis să nu se mai

atingă de ele. Îi este însă peste puteri să se despartă de tablouri. Toate astea m-au afectat profund...Bietul Monet, nu mai are nici curajul să se plimbe prin grădina în care cea mai aleasă floare este sufletul său. Ca să se miște, este purtat aproape pe brațe. Despărțindu-se de grădină suferă de parcă s-ar despărți de sine.

(...)

Despre mine, ce să-ți mai spun? N-am tușit de două zile. Mă gândesc numai la tine, la suferințele tale. Te implor, ai grijă de tine.

Dragă prietenă, rămân pentru totdeauna al tău, Georges. (*criză de tuse*)

BLACK OUT

SCENA 19

ECRANUL ALB: Anunț: Muzeul Clemenceau - ÎNCHIS.

Valérie rupe hârtii și le aruncă la coș.

Costello îi dă un plic.

COSTELLO: Maestro nu poate ieși nici astăzi din camera lui. Nu vrea să fie văzut de

nimeni. Nu vrea să vadă pe nimeni. Nu vrea să vorbească cu nimeni. Nu vrea să audă pe nimeni.

VALÉRIE: Nu există nici o referință. Am căutat peste tot. Nimic în legătură cu vreo vizită a lui Marguerite la Giverny.

COSTELLO: Monet n-a cunoscut-o pe Marguerite. Iartă-mă, trebuie să fug. Am un ciubuc la televiziune. (*Iese grăbit.*)

VALÉRIE: Cine era femeia cu umbrelă verde?
Eu sau ea?

(...)

Schimbare de lumini.

MARGUERITE: 12 Mai 1927, Bélébat.

(...)

CLEMENCEAU: Prea scumpa mea prietenă, sunt patru ani de când am încheiat pactul nostru. Ne-am trimis între timp sute de scrisori în care, descoperindu-ne unul pe altul, ne-am descoperit adevărul vieții noastre. Primind ieri un bilețel cu doar patru rânduri am înțeles că se întâmplă ceva deosebit cu tine. Cele câteva cuvinte conțin un întreg

“discurs” dojenitor. Nu-i găsesc nici o justificare, dar te înțeleg, fiindcă așa se întâmplă când vrem să traducem în cuvinte sentimente ce nu se pot exprima. Îmi spui că-ți crapă capul de atâtea griji! Iată unde am ajuns! Credeam că ți-am câștigat încrederea, dar văd cu amărăciune că încă nu mă cunoști pe deplin. Sufăr cumplit fiindcă suferința ta, chiar fără teimei, o resimt ca fiind a mea și peste ea se suprapune cea pricinuită de neîncrederea în mine. Îmi ceri să mă gândesc la tine, așa cum și tu te gândești la mine. Te asigur că nu fac altceva.

MARGUERITE (*Citește.*): Agitația ta mă tulbură profund...

CLEMENCEAU: Nu știu ce să mai cred: îmi ceri să nu-ți mai scriu acasă, ci altundeva, apoi îmi telegrafiezi să las lucrurile așa cum sunt. Ce să înțeleg din toate astea? Ce s-a petrecut? Singurul motiv plauzibil ar fi sosirea cu întârziere a scrisorilor mele. Te înțeleg, fiindcă am trecut și eu prin asemenea momente de cumpănă când nu primeam scrisorile tale. Ești mirată că nu mai ai timp să lucrezi la cartea despre Bucher. Sincer să fiu, eu nu mă mir. Credeam că am avut o viață agitată, dar, comparând-o cu a ta, eu n-am fost decât o biată omidă într-un

borcan. Viața ta este un adevărat ciclon: sute de copii în preajmă, mii de prieteni care roiesc în jurul tău pentru a-ți câștiga favorurile, plimbări prin munți ca să-i faci pe plac cuiva venit de aiurea. Cu fanteziile tale dezordonate, mă mir că mai ai timp să respiri. Te văd așezată pe frumoasa terasă a casei cu hârtie și cerneală la îndemână, dar n-ai niciodată răgazul să așterni câteva rânduri. În asemenea condiții, nici Shakespeare nu ar mai fi scris *Hamlet*. Ca bun prieten – aș vrea să fiu singurul – dă-mi voie să-ți atrag atenția că niciodată n-o să faci un lucru coerent dacă nu-ți ordonezi puțin viața. Știu că totdeauna se pot găsi justificări pentru ce nu faci din ceea ce ți-ai propus. Te rog să nu uiți – pentru a câta oară să-ți repet? – că totul este o chestiune de voință și disciplină. Pe de altă parte, pot să înțeleg chinurile scrisului, fiindcă nimeni n-a aruncat la coș mai multă hârtie mâzgălită decât mine. Nu știu nici astăzi dacă plăcerea de a distruge ce ni se pare mediocru sau prost conceput nu este mai mare decât iluzia de a accepta drept bun ceea ce este insipid sau maculatură. Îndrăznesc să-ți vorbesc așa numai pentru că ești o bună scriitoare. Ideile, sentimentele, mijloacele

de expresie, cu delicate subtilități, fac parte din structura ta. Numai cunoscându-ți aceste calități te-am sfătuit să încredințezi hârtiei gândurile și emoțiile. Valérie, eleva mea, trebuie să muncești. Iată o propunere: să nu ne mai facem reproșuri decât când vom fi împreună. Atunci totul s-ar lămurii cu o privire sau cu o strângere de mână.

MARGUERITE: Cine e această Valérie?

CLEMENCEAU: Aici, deși e luna mai, vremea este mai puțin prietenoasă.

MARGUERITE: Te rog, nu schimba vorba.

CLEMENCEAU: Plouă, e ceață, marea este cenușie și mugește rostogolind crestele crenelate ale valurilor.

MARGUERITE: Aș vrea să fii aici, să te pot privi în ochi.

CLEMENCEAU: Mă întreb totuși dacă ceața asta nu-i mai bună decât soarele incandescent care, orbindu-ne cu lumina lui, ne împiedică să vedem lumea. (...)

MARGUERITE: Georges...

CLEMENCEAU: Sănătatea mea este încurajatoare. Unii spun chiar că fără barba albă aș avea aerul unui tinerel de vreo douăzeci de ani. Exagerări, desigur.

MARGUERITE: Nu sunt deloc exagerări. Poți cuceri orice femeie.

CLEMENCEAU: Pregătește-te să-mi faci și tu complimente. Sunt singurele pe care le aștept.

MARGUERITE: Ce complimente îți face Valérie?

CLEMENCEAU: Aștept să-mi aduci aici prospețimea ta de trandafir tandru și să dansezi printre florile de la Bélébat.

MARGUERITE: O balerină! Valérie e scriitoarea sau balerină?

CLEMENCEAU: Număr nerăbdător trecerea zilelor care ne mai despart. Te asigur că amândoi avem aceeași stare sufletească. Nici nu se poate altfel. Vom merge direct la banca noastră, să scrutăm orizontul.

MARGUERITE: Banca noastră!

CLEMENCEAU: Oceanul va amuți, ascultându-ne cuvintele și mai ales inimile.

MARGUERITE (*suavă*): Nu oceanul va amuți, ci Valérie, balerina ta care vine să-ți danseze printre trandafiri.

CLEMENCEAU: Pe mâine, divina mea prietenă; sunt numai așteptare. Georges.

Scena se întunecă.

Marguerite rămâne în spotlight. Redevine Valérie.

Valérie pune scrisoarea înapoi în plic.

VALÉRIE: Iartă-mă, Marguerite. Pe mâine.

BLACK OUT.

SCENA 20

COSTELLO: Bélébat, 7 septembrie 1928.
Clemenceau și Marguerite sunt așezați pe banca evocată adesea în scrisorile lor, de pe care priveau întinsul oceanului.

Numai Valérie e așezată pe bancă.

VALÉRIE (lui Costello): Crezi că nu apare nici azi?

COSTELLO: Sănătatea lui mă îngrijorează.
Tușește aproape tot timpul.

VALÉRIE: (...) Câte neveste a avut?

COSTELLO: Maestro? Trei sau patru.

VALÉRIE: Și amante?

COSTELLO (Încearcă să numere pe degete.):
N-am eu atâtea degete.

VALÉRIE: Pe cine a iubit?

COSTELLO: Pe multe, foarte multe. E un etern îndrăgostit.

VALÉRIE: Ca și el...Ca și Clemenceau.

COSTELLO: Vii?

VALÉRIE: Nu. Vreau să-l mai aștept.

Costello iese din scenă.

Valérie se învârte prin muzeu. Se așază la birou.

Începe să scrie. Rupe și aruncă.

ECRANUL ALB se luminează.

Valérie se așază pe bancă.

(...)

Intră Maestro. Se privește în oglindă.

MAESTRO: Mă simt foarte bine. Nu sunt deloc obosit. Sunt într-o dispoziție excelentă. *(E evident că face un efort imens. Se așază pe bancă.)*

Valérie e alarmată, vrea să vorbească, dar Maestro îi face semn să tacă.

Își pune mănușile gri. Devine Clemenceau.

SOUND: Valuri.

Valérie devine Marguerite.

CLEMENCEAU (*lui Marguerite*): Iată-ne din nou împreună, după o vară mai lungă decât oricare alta. Draga mea, așteptându-te, am descoperit că o clipă poate rivaliza cu eternitatea. Acum, când îți strâng mâna, așezându-mi în ea inima, singura care prin tine întinerește, simt că suntem stăpânii pământului.

MARGUERITE: Sunt atât de fericită ascultându-te. Cuvintele tale îmi aduc liniștea de care aveam nevoie, fiindcă dragostea crește ca o floare delicată printre ciulinii îndoielilor.

CLEMENCEAU: Mă uimești, draga mea! Îndoieli? Tot n-ai înțeles că în lumea asta schimbătoare sunt singura ta certitudine? Aștrii își urmează indiferenți traiectoriile implacabile, cerul își schimbă înfățișarea, natura prefăce vara în iarnă, dar eu rămân neclintit în sentimentele ce-ți port.

MARGUERITE: Lângă tine cred în toate aceste lucruri și mă simt ocrotită. În viața agitată pe care o duc, obositoare, uneori istovitoare, gândul că tu ești, că soarta a fost generoasă îndreptându-ne pașii unul spre altul, mi-a dat tăria să rezist. Îți sunt recunoscătoare că m-ai făcut să trăiesc

sentimente pe care nu bănuiam că aş fi avut şansa de a le cunoaşte vreodată.

CLEMENCEAU: Viaţa ta este prea plină, prea agitată. Îţi sugerez, dacă îmi dai voie, să fii mai temperată, mai calmă. Eşti prea sensibilă, exagerezi totul şi asta te face să suferi pentru fapte care, privite la rece, n-ar trebui să te afecteze. Suferi, de pildă, că băiatul tău, care îşi petrece vacanţa într-o staţiune apropiată, nu vine să te vadă. Şi asta numai pentru că uiţi un lucru esenţial: părinţii cer copiilor să le răsplătească iubirea cu aceeaşi măsură. Ceri imposibilul!

MARGUERITE: Chiar cer prea mult?

CLEMENCEAU: Îţi spun din proprie experienţă, cu toate că am copii buni, cu care mă mândresc: niciodată iubirea copiilor nu se poate înălţa la cea a părinţilor. N-ai simţul autoapărării prea dezvoltat. Permite-mi un sfat: gândeşte-te mai mult la tine; la noi. O merităm.

MARGUERITE: Şi eu sunt la fel de îndreptăţită să te rog să te menajezi. Şi viaţa ta e foarte obositoare. Te sufocă musafirii. N-ai nici măcar o săptămână mai liniştită.

CLEMENCEAU: Situaţia mea este diferită. Te implor, nu-mi cere să elimin totul din viaţă.

Și așa cercul prietenilor se restrânge. Anul trecut, în decembrie, m-a părăsit Monet. L-am iubit ca pe un frate. Cu acești vizitatori, nu prea numeroși, pe care îi cunoști din scrisori, și cu munca zilnică, încrâncenată, caut să-mi uit durerile fizice, să-mi fac viața mai plăcută. Prin ei mă informez despre ce se petrece în lume, fiindcă eu m-am retras din viața publică, dar evoluțiile politice mă preocupă. Multe evenimente mă întristează. Semne rău prevestitoare vin și din Italia. Fascismul este dictatură. Puterea care depinde de un singur om nu e durabilă. Mussolini? Un nebun. Se va prăbuși lamentabil. Cu asemenea preocupări caut să-mi fac mai ușoară întâlnirea cu...inevitabilul.

MARGUERITE: Georges, te rog, nu mai continua!

CLEMENCEAU: Deși sunt aproape o ruină, am adunat tot ce a mai rămas intact în mine să-ți fac o primire așa cum meriți. Diferența dintre noi? Tu ești o pasăre cu aripile larg deschise, care stăpânește albastrul cerului. Aripile mele? Doar cioturi...

MARGUERITE: Dragul meu, n-ai dreptate. Aripile spiritului tău sunt de albatros. Pe lângă tine, eu sunt o biată ciocârlie, cum îți place să mă alinți, amețită de iubire. Aș vrea

să dansez printre trandafirii tăi ca o balerină dar nu știi de ce totul e învăluit în ceață. Numai sinceritatea absolută poate exista între noi.

CLEMENCEAU: (...) N-aș fi vrut să redeschid discuția despre sinceritate.

MARGUERITE: Știi la ce te gândești. Nu mai reveni asupra subiectului. Recunosc, am greșit din prea multă dragoste și devotament.

CLEMENCEAU: Divina mea iubită, te rog pune-te în locul meu. Ce crezi că am simțit citind scrisoarea pe care avocatul Bacon ți-a adresat-o, dar a expediat-o din greșeală aici? Am descoperit consternat că i-ai propus lui Douglas, fără să mă consulți, să cumpere locuința mea din strada Franklin spre a o transforma, cândva, într-un... muzeu în care să-ți instalezi amintirile după moartea mea! (...) Imaginează-ți starea mea de spirit... «MUZEUL GEORGES CLEMENCEAU»! Firește, știi că voi dispărea în curând. Niciodată nu mi-aș fi închipuit însă că ai putea face un asemenea demers fără știința mea. Sunt destul de curajos să discutăm astfel de lucruri într-un mod deschis.

MARGUERITE (*îmbrățișându-l*): Georges, iartă-mă. Este modul meu de a-mi imagina

că astfel vom fi mereu alături. Va fi locul în care, atâta timp cât voi trăi, voi veni zi de zi să fim împreună.

CLEMENCEAU: Într-un muzeu? Iubita mea, tu ai toata viața înainte. Nu uita că ți-am promis să te ajut să trăiești...

MARGUERITE: Știi prea bine că fără tine alături mă voi stinge și eu curând. Și mai e ceva. Te rog să nu uiți că eu te împart cu rivala mea: Valérie.

CLEMENCEAU: Valérie?

MARGUERITE: Am vrut să spun Franța. (...) Știu că ai iubit-o și o iubești mai mult decât orice pe lume. Vreau ca trecând pragul acestei case, generațiile ce vor veni...

CLEMENCEAU: Nu va mai fi o casă, ci un muzeu. Muzeul «Georges Clemenceau»...

MARGUERITE: Nimeni nu trebuie să uite că tu ai salvat Franța - și prin ea Europa - de la înfrângere.

CLEMENCEAU: Să lăsăm vorbele mari...

MARGUERITE: Georges, nu pot uita - nici un francez nu trebuie să uite - că aliații înclinau să accepte pacea cu dușmanii, înainte ca aceștia să fie zdrobiți. Ai spus un nu categoric, ai continuat lupta și ai învins. Tu ai fost și vei rămâne în istorie Părintele

Victoriei. Te rog, nu-mi condamna intenția. Poate procedeul... Îmi plec fruntea pe mâna ta și, cu umilință, îți cer iertare.

CLEMENCEAU: Oricum, pe tine n-aș putea rămâne supărat. Altceva n-am înțeles sau... nu vreau să înțeleg: de ce Bacon te vizitează atât de des la Alouette? Îți mulțumesc că în scrisori nu mi-ai ascuns nimic despre plimbările "odihnitoare și vesele" prin împrejurimi. În Evul Mediu s-ar fi spus că asemenea promenade pun sub semnul întrebării însăși moralitatea. Ce bine că suntem oameni moderni și lipsiți de prejudecăți!

MARGUERITE (*ofensată, privind-o drept în ochi*): De ce mă judeci cu atâta asprime? Te-aș mai putea privi în ochi dacă relațiile dintre mine și Bacon n-ar fi decât acelea dintre doi oameni care se respectă? Dacă ne unește ceva, este numai proiectul despre care am vorbit. (*După o pauză, ușor încurcată.*) Cu aceste bănuieli ai declanșat însă resortul unor întrebări cărora în multele mele nopți albe nu le-am putut da răspunsuri ce pot aduce pacea sufletească. Crede-mă, nu sunt absurdă, însă în dragoste îndoielile sunt inevitabile.

CLEMENCEAU: Vrei să fii mai explicită? Ți-am oferit motive să te îndoiești de afecțiunea mea?

MARGUERITE: Nu-ți pot reproșa nimic, dar mă frământă o întrebare: sunt eu cu adevărat marea ta dragoste sau numai un liman sigur al acestor ani? Ai evitat să-mi vorbești de trecutul tău. M-a chinuit întrebarea: de câte ori ai spus unei femei că o iubești sau, și mai exact, câtor femei? Cei din preajmă te numeau “veșnicul îndrăgostit”. Mai ales de femei tinere.

CLEMENCEAU: Nu mi-a plăcut niciodată să vorbesc de viața mea intimă. Din respect față de mine, în primul rând. Colportajul monden mi se pare o abjecție. Ceea ce pot spune - și sper să te convingă - este că tu ești unica femeie ce m-a făcut fericit. Cumplita mea dramă este că te-am întâlnit prea târziu și nu îți pot oferi decât foarte puțin...

MARGUERITE: Dacă vrei să-mi înlături incertitudinile, încalcă-ți principiile. Te rog, fă-o pentru mine și destăinuie-mi cu toată sinceritatea, dacă le-ai iubit pe soția ta și, mai târziu, pe Louise Michel.

CLEMENCEAU: Draga mea, mă uimești pur și simplu. Louise n-a avut nici un rol în viața mea particulară. Am admirat-o ca pe o militantă politică și socială și am fost adeseori în rezonanță de idei.

MARGUERITE (*insistentă*): Ai ocolit prima parte a întrebării...

CLEMENCEAU: Ah! Căsătoria? (*pe gânduri*)
Nici eu nu știu prea bine. Dezamăgire, orgoliu, iluzia că am descoperit ființa de care să-mi leg viața? Poate toate la un loc? Pentru tine, redeschid și acest capitol. (...)
Am avut un bun prieten, August Scheurer...

MARGUERITE: Și acest prieten avea o soră frumoasă și inteligentă...

CLEMENCEAU: Cred că nu era nici prea frumoasă, nici prea inteligentă. Mai degrabă seriozitatea și aura de onorabilitate a familiei m-au determinat s-o cer în căsătorie, deși nici măcar nu cunoșteam sentimentele fetei. Părinții ei, industriași cu morgă, m-au refuzat fără menajamente. Mă credeau un fantezist cu viitor incert. Jignit, am plecat în America să-mi fac un viitor și să arăt că pot deveni cineva. Aveam 24 de ani.

(...)

MAESTRO: Tu de ce ai plecat în America, Valérie?

VALÉRIE: (...) Eram tânără și foarte îndrăgostită. Era vară. Duceam cu mine în valiză o rochie albă de dantelă pe care s-o îmbrac

când m-aș fi plimbat cu el pe malul oceanului. Aveam cu mine poze vechi de familie și amintirile din copilărie pe care să i le povestesc lui în plimbările noastre nesfârșite pe malul oceanului Atlantic. Aveam cu mine tot timpul din lume și chiar veșnicia. (...) Așa am plecat în America. Foarte curând castelul de nisip clădit în vis pe malul oceanului s-a topit cu primul val de neiuibire, undeva într-un colț misterios de stradă, în New York. Să ne oprim aici? Cred că acum aveți nevoie de odihnă.

MAESTRO: Ești îndrăgostită, Valérie?

VALÉRIE: Delicatețea lui, tandrețea, eroismul, curajul extraordinar...

MAESTRO (*O intrerupe.*): Nu de el ești îndrăgostită, crede-mă. Iubești iubirea lui pentru Marguerite. E o iubire care nu te poate răni, un sentiment păstrat într-un muzeu, protejat de moarte. Marguerite nu poate fi înlocuită, nu i te poți substitui. Valérie, nu te poți întoarce înapoi în timp.

VALÉRIE (*rugător*): Am ajuns atât de aproape...

MAESTRO: Nu! Avem un pact de onorat, îți amintești? Eu te voi ajuta să trăiești, tu mă vei ajuta să mor. E rolul tău! E rolul lui Marguerite! (...) Să revenim la text! (CLEMENCEAU) Jignit, am plecat în

America să-mi fac un viitor și să arăt că pot deveni cineva.

MARGUERITE: (...) Ai plecat în America dintr-o decepție în amor?

CLEMENCEAU: (...) Din orgoliu și frondă.

MARGUERITE: Azi, în America, ești o personalitate aproape la fel de populară ca în Franța. Meritele tale în câștigarea războiului sunt prețuite poate mai mult decât aici. Dar... cum ai întâlnit-o pe soția ta?

CLEMENCEAU: Un cunoscut, un avocat din New York, m-a recomandat lui Miss Aitken, care conducea un pension la Stanford-Connecticut, să predau elevelor ei, de două ori pe săptămână, lecții de franceză și echitație. Aici am întâlnit-o pe Mary Plummer, o fată orfană...

MARGUERITE: ...și frumoasă.

CLEMENCEAU: Am obținut permisiunea tutorelui să ne căsătorim. În iunie 1869, eram însurat. Am adus-o pe Mary la L'Aubraie. Părinții mei au primit-o cu toată căldura. Mi-a dăruit trei copii.

MARGUERITE: Iartă-mă că insist, dar nu înțeleg de ce Mary nu te-a însoțit la Paris, unde duceai o activă viață jurnalistică, politică, mondenă. E adevărat că te atrăgeau mai ales spectacolele de operă, că vedetele

te disputau... ca și saloanele, că erai pata lor de culoare?

CLEMENCEAU: Acolo îi întâlneam pe Flaubert, Zola, Renoir, Anatole France, Proust, Colette, o adevărată “orgie” intelectuală... Acasă, mi-am dat seama curând că Mary nu era partenerul de dialog pe care-l doream și nici măcar sprijinul așteptat în carieră. Recunosc onest că nici sentimentele mele nu erau profunde. Relațiile dintre noi s-au răcit... Liantul rămăsese dorința copiilor de a aparține unei familii.

MARGUERITE: Ai divorțat totuși...

CLEMENCEAU (*jenat*): Am aflat că mă înșela cu pedagogul unuia dintre copii. În trei săptămâni eram divorțat.

MARGUERITE: Nu crezi că la destrămarea căsniciei - care a durat 23 de ani! - ai și tu o vină? Ai neglijat-o aproape tot timpul.

CLEMENCEAU: Iubita mea, te rog să nu mai lungim discuția. Mi se pare inutilă și ridicolă. Pot să-ți spun răspicat că, și pe vremea când eram un element de atracție în viața mondenă, niciodată n-am mișcat un colț de mustață ca să plac unei femei.

MARGUERITE: Îți cer iertare pentru momentele mele de slăbiciune. Îmi promiseseam că n-ai să-mi cunoști niciodată îndoielile. De

fapt, nu-mi cere să explic, am sentimentul că sunt geloasă nu pe trecutul tău, ci pe viitor.

CLEMENCEAU: Ciocârlia mea scumpă, înțelege că iubirea noastră este mai statornică decât o lege a universului. Fiindcă răspundem aceleiași chemări. Tu îi răspunzi cu zborul înalt al visării, purtată de exuberanța aripilor tale, eu, cu înțelepciunea și credința celui ce își împlinește destinul.

MARGUERITE: Vezi, dragul meu Georges, pentru mine iubirea este o uriașă erupție, pentru tine...

CLEMENCEAU: Oprește-te, nu rosti ceva care m-ar întrista.

MARGUERITE: Numai tu mă poți înțelege, dar nu mă cunoști.

CLEMENCEAU: De ce spui asta?

MARGUERITE: Nu știu. Sunt cuvinte care vin de undeva, de foarte departe, și pun stăpânire pe mine.

Schimb lung de priviri între Clemenceau și Marguerite.

CLEMENCEAU: Privind pierdut, de pe banca noastră de veghe, îmbrățișarea oceanului cu orizontul, îmi apare ca o imensă flacără albastră care aprinde pământul, apa și cerul.

Flacăra care ești tu transformă în scrum și omul și universul. Ce pot să-ți mai spun când mă simt mistuit în inima acestei flăcări ce mă împrăștie în univers în mii de scânteii? Cine ești tu?

MARGUERITE: Uită-ți iubirile trecute, iar eu îmi voi uita iubirile viitoare. Nu avem decât o clipă!

CLEMENCEAU: Tu ai harul magic de a iradia fericire, ca și cum ai da un bănuț unui sărman. Nu mă pot opune vâlvătăii care incendiază și cerul. Iată-mă, arde-mă de viu în îmbrățișările tale! Cine ești tu, Marguerite?

BLACK OUT.

SCENA 21

MAESTRO (*lui Costello*): A venit Valérie?

COSTELLO: Nu încă.

MAESTRO: Te rog, lasă-mă singur câteva clipe.

*Costello, surprins, iese din scenă.
Maestro se așază la birou.*

MAESTRO : Bélébat, 15 septembrie 1928. (*Își pune mânușile gri.*)

CLEMENCEAU (*în fața unei foi de hârtie*):

Au trecut câteva zile de la plecarea iubitei mele. Cât de greu suport despărțirea după zilele – și chiar nopțile - trăite cu o intensitate care-mi demonstrează că termenii pactului încheiat cu Marguerite s-au schimbat esențial. Ea mă ajută să trăiesc, să sfidez anii și urmele lor, să înțeleg un adevăr fundamental: nu există bătrânețe. Ești bătrân numai când accepți să fii bătrân. Există în mine un fel de tinerețe care se încăpățânează să nesocotească timpul. Alături de Marguerite mă simt de vârsta ei. Uneori, chiar în toate privințele. Abia aștept să treacă cele trei săptămâni pe care le voi mai petrece aici, în tovărășia oceanului și a florilor mele care se sting în asprimea acestui început de toamnă. Ajuns la Paris, ca întotdeauna, primul telefon va fi pentru ea. Și Marguerite va veni nerăbdătoare și calină să-mi cadă în brațe. Cât aștept aceste reîntâlniri, de fiecare dată mai pasionate.

De la plecarea ei, potrivit înțelegerii, i-am scris în fiecare zi. Albert i-a dus la gară scrisoarea de astăzi. Mă simt totuși vinovat față de ea. De aceea stau în fața acestei coli căreia aș vrea să-i încredințez câteva mărturisiri, așteptate de la mine, pe care nu le-am făcut decât de teama de a nu-i picura în suflet

otrava altor îndoieli ce nu-și au rostul, dar sunt sigur că ar fi chinuit-o în nopțile lungi și reci din Vosgi. Știu că voia să afle cât de mult m-am implicat în legăturile mele... mondene, cum le numește ea. Iubita mea divină, acum îmi dau seama că, deși am spus multor femei cuvinte pe care ar fi trebuit să le păstrez doar pentru tine, ele sunau fals, erau ca un refugiu sub care îmi ascundeam frustrarea unei căsnicii ratate.

Ai avut delicatețea să atribui altora o afirmație care-mi aparține: "Toată viața am fost un îndrăgostit". Da, am spus-o adeseori, ca o bravadă stupidă, pentru că voiam să-mi justific instabilitatea și superficialitatea sentimentelor. Sau poate, uneori, pentru a-mi evidenția virilitatea care nesocotește anii. Îți fac acum confesiuni prin care îmi răscumpăr vinovăția de a nu fi îndrăznit să le fac privindu-te drept în ochi.

Am răspuns insistențelor unor actrițe celebre prin talentul lor scenic sau de... alcov. Sunt sigur că știi de legăturile mele cu Rose Caron, admirabila interpretă a operelor lui Wagner, sau cu Suzanne Devoyod, societară a Comediei Franceze. După întreruperea relațiilor, unele m-au bârfit îngrozitor. Alteori încercam să completez o prietenie cu o... experiență amoroasă. Îmi

aduc aminte că Violettei Marx, cea care va deveni Lady Milner, soția cunoscutului ministru al cabinetului de război condus de Lloyd George, i-am scris cu o impertinență ce și-a atins ținta: “Poți să procedezi cum vrei, dar nu mă poți împiedica să fiu plăcut, frumos, tandru, bucurându-mă de toate farmecele creației. Când ești atât de înzestrat, mărturisește, restul nu mai contează ». Iubita mea Marguerite, iartă-miaceste fanfaronade care, îmi dau seama, nu mă onorează. Întâlnindu-te și spunându-ți că iubesc pentru prima oară, rostesc adevărul care mă purifică. În lumea care ești tu, m-am redescoperit pe mine. Inima, gândurile, viața mea sunt la picioarele tale. Rămâi alături de mine. Este tot ce-mi doresc. Georges.

(...)

Intră Costello cu trei cafele.

MAESTRO (*lui Costello*): Îți mai cer un serviciu. Te rog găsește-o pe Marguerite! Pe Valérie! Dă-i această scrisoare!

COSTELLO: Dar e doar o pagină albă...

MAESTRO (*împătorește foaia de hârtie și o pune într-un plic*): Îi va vorbi mai mult decât orice cuvinte, crede-mă. Te rog, grăbește-te!

COSTELLO: Cum te simți?

MAESTRO: Miracolul e că, dăruindu-i totul, păstrez totul.

COSTELLO: Îi vei spune adevărul?

MAESTRO: Evident, îi voi spune totul. Foarte curând.

COSTELLO: Și despre piesă?

MAESTRO: Știi?

COSTELLO: Bănuiam. Acum știu.

MAESTRO: Grăbește-te!

BLACK OUT.

SCENA 22

PAGINA ALBĂ

Valérie deschide plicul de la Maestro.

Găsește foaia albă. (...)

VALÉRIE: Pagina albă...O așteptam. (*către public*) Dintr-o mare delicatete, Georges Clemenceau nu i-a trimis lui Marguerite scrisoarea despre legăturile lui amoroase. Scrisoarea apare însă în textul piesei *Ultimul Pact*. O știu pe dinafară. Acum, această pagină albă mi-e deosebit de dragă. Îmi vorbește mai mult ca toate cuvintele din

lume. (*Se așază la birou, scrie pe pagina albă.*) Aceste cuvinte nu le va ști nimeni, niciodată...(*Împătorește pagina și o pune în plic.*) Costello, te rog du-i acest plic lui Maestro. Grăbește-te!

BLACK OUT.

SCENA 23

Costello îi dă lui Maestro scrisoarea de la VALÉRIE.

Maestro deschide scrisoarea. O citește.

MAESTRO: Contați pe autodafeul cerut. Îndeplinesc eu însumi acest ceremonial. Așa cum v-am promis, vă ard scrisorile. (*Arde scrisoarea.*)

COSTELLO: Vrea să te vadă.

BLACK OUT.

LIGHTS ON.

Maestro se așază la birou.

Intră Valérie. Are în mână o scrisoare. Se așază cu spatele la Maestro.

MAESTRO: Ultima scrisoare. (*Își pune mânușile gri.*) NOIEMBRIE 1929.

MAESTRO (Clemenceau): Bună ziua și încă o dată bună ziua. Prea scumpa mea prietenă, am primit astăzi o scrisoare, perfecțiunea perfecțiunii. Scrisorile tale mă încântă, deși uneori sunt pline de reproșuri nemeritate. Dacă ai putea realiza că un om la vârsta mea nu mai poate “vibra“ așa cum și-ar dori, ar trebui mai degrabă să mă compătimentești decât să mă acuzi. Tinerețea ta fizică și intelectuală nu mai întâlnește la mine decât o renăscută tinerețe sufletească. Lucru care mă bucură, dar mă și întristează în același timp. Sunt fericit că această nouă tinerețe ți-o datorez numai ție. Mă doare însă că pentru mine soarele a apărut în amurgul existenței, dar mă consolează gândul că nu va apune niciodată. Îl voi lua cu mine.

VALÉRIE (Marguerite): Această mare iubire va dăinui și după ce pașii noștri nu vor mai lăsa urme pe nisipul de la Bélébat.

MAESTRO (Clemenceau): Îmi ceri buletinul de sănătate. Este mai bun decât cel de ieri, dar resimt tot mai grea povara prea multelor mele primăveri. Lucrez câte puțin, dar nu înaintez mai deloc. Memoria îmi joacă de multe ori feste. Îți dai seama cât de jenante sunt aceste eclipse pentru un om admirat altădată tocmai pentru memoria lui

prodigioasă? Ieri am avut o zi proastă. În noaptea asta am dormit puțin. Dimineața a fost acceptabilă, dar acum sunt din nou pradă unei oboseli cumplite. Încep să mă tem că nu mai sunt bun de nimic. Profit de împrejurare să te întreb: am fost oare, vreodată, bun la ceva?

VALÉRIE: M-ai iubit. Așa cum nu m-a iubit nimeni niciodată. Așa cum am visat să fiu iubită. Pot să trăiesc fără tine, așteptând să ne naștem din nou?

MAESTRO (*Își scoate mănușile*): Mă tem că a venit timpul să-mi pun și eu o întrebare ca înțelepții Orientului: “Ce faci când nu mai e nimic de făcut?” În acest ceas al socotelilor sincere și lucide, pot spune că viața mea mai are un singur sens și acesta are un nume: VALÉRIE.

VALÉRIE: Valérie?

MAESTRO: L-am descoperit însă atât de târziu! (...) Fără tine, aș fi trecut prin viață fără să-i descopăr frumusețea și să-i cunosc bucuriile. Acum știu că oamenilor le este greu să moară, dar și mai greu să trăiască. (...) Iată, frumoasă și iubită prietenă, o confesiune în toată regula. Pregătește-ți propria filosofie pentru că pe a mea nu mai poți conta prea mult. Te îmbrățișez. Voi

fi totdeauna al tău. Georges. (*Vrea să se ridice, dar nu poate.*)

VALÉRIE: De ce nu mă îmbrățișați? E în text: Clemenceau o îmbrățișează pe Marguerite.

MAESTRO (*epuizat*): (...) Dă-mi mâna, Valérie. Am ajuns la capătul textului meu. Sunt oare la marginea unei prăpăstii de lumină sau de întuneric? Sau la malul unui ocean de cuvinte? Suntem încă împreună. Singura veșnicie de care sunt sigur e această clipă. Mă agăț de viață cu unghii moi, Valérie... Mă agăț de cuvinte cu unghii moi. (...) O ultimă mărturisire. (...) Eu sunt autorul piesei. Am scris *Ultimul Pact* pentru că am vrut să mă întorc în teatru, în rolul lui Georges Clemenceau. Culmea orgoliului, am sperat să mor pe scenă. E în text. Clemenceau se stinge înaintea ultimului tău monolog. Tatăl tău m-a ajutat să înscenez toată farsa. El îți va spune lucruri pe care nu mai am timp să ți le spun. Singurul lucru pe care nu-l prevăzusem a fost apariția ta. (...) Toate cuvintele piesei ți le dăruiesc. Prin fiecare cuvânt te voi iubi, te voi îmbrățișa, te voi ocroti. Reprezentație după reprezentație, pe toate scenele lumii.

VALÉRIE: Numai tu îl poți juca pe Clemen-
ceau. Toate cuvintele lui sunt calde de căl-
dura vocii tale. (...)

MAESTRO: Cuvintele lui s-au scurs prin mine
lăsând o rană adâncă, dar și o bucurie divină.
Iubirea lui, iubirea mea s-au confundat
în preatârziul amândorura. Promite-mi că
vei juca în piesa mea, a noastră. E ultimul
nostru pact. Publicul...Oamenii au nevoie
de iubire... Și de lumină.

SOUND: Sirena și luminile ambulanței.

MAESTRO: În adâncul cel mai adânc al Tine-
lui, vreau să ascund o fărâmbă de Mine pe care
moartea să n-o găsească. O fărâmbă care să
te încălzească când nu voi mai fi lângă tine,
când tu însăși vei tânji să te ascunzi în adâncul
cel mai adânc al altcuiva atât de iubit.

Sirena și luminile ambulanței.

MAESTRO: Vino! Să alergăm în întâmpinarea
ei! A luminii! (lui Valérie) Dacă vrei să mă
răzbuni, iubește! Si fă-i și pe ei să iubească.

*MAESTRO, COSTELLO și VALÉRIE sunt
în fața Ecranului Alb. Se țin de mână.*

SOUND: Sirena și luminile ambulanței.

Scena se întunecă. ECRANUL ALB se luminează. Pe el este proiectat filmul plimbării celor trei în Grădina lui Monet la Giverny. (Vivaldi)

În film: Primul se oprește Monet (oare ca să-i lase singuri pe cei doi?), apoi Maestro îi sărută amândouă mâinile lui Marguerite și o lasă în urmă.

Lumina devine incandescentă.

Maestro dispare.

SOUND: Sirena și luminile ambulanței.

BLACK OUT.

SCENA 24

În Muzeu.

Intră COSTELLO și VALÉRIE (îmbrăcată într-un mantou lung, negru)

Vin de la spital.

Maestro a murit.

TĂCERE.

VALÉRIE (Strânge în brațe textul piesei Ultimul Pact.): Epilogul... N-a vrut să mă audă citindu-l. (...) *(Se duce la birou. Atinge*

obiectele cu o tandrețe infinită.) Călimara lui, pana lui de găscă, obuzul cu florile uscate... Nu atingeți obiectele. *Ne pas toucher...*(lui Costello) Te rog... I-am promis. (*Îi dă textul.*)

(...)

COSTELLO (*Citește.*): EPILOG. Noiembrie, 1929. Câteva zile după moartea lui Georges Clemenceau. Acțiunea se desfășoară în cabinetul lui Clemenceau din Rue Franklin. Marguerite, la birou, mângâie cu tandrețe călimara.

MARGUERITE: Amândoi am fost credincioși pactului încheiat. În cursul celor șase ani de la prima noastră întâlnire, în această încăpere, am fost, în fapt, tot timpul împreună. Vorbeam despre noi, despre lumea noastră frumoasă și pură, atât de diferită de cea din afară. Când eram despărțiți, ne scriam în fiecare zi. Am primit 668 de scrisori. Tot atâtea i-am trimis și eu. Când, din cauza poștei, scrisorile lui întârziiau, sufeream. Doamne, cum sufeream! (...)

Înainte ca zorii zilei de 24 noiembrie 1929 să apară, inima lui a încetat să bată și odată cu ea parcă și timpul a încrămenit. (...)
Privindu-i chipul destins, ca al unui iluminat

ce și-a învins destinul, îl auzeam șoptindu-mi câteva rânduri dintr-o scrisoare care m-a obsedat: “Aș vrea să-ți vorbesc despre mine, pentru că știu că te interesează, dar nu știu ce să-ți mai spun, fiindcă acum nu se mai petrece nimic. Imaginează-ți un mort mai viu decât viața însăși. Iată starea mea de spirit”.

COSTELLO: Drumul până la Colombier l-am făcut pe o vreme rece și ploioasă. Mașina mortuară era, conform dorinței lui, însoțită doar de membrii familiei și de slujitorii apropiați. La Colombier, în jurul gropii, se adunaseră spontan, pentru a-și lua rămas bun de la Părintele Victoriei, oamenii din regiune. Sicriul a fost coborât în groapa săpată de Brabant împreună cu câțiva țărani, sub un cedru uriaș, alături de cea a tatălui său. A dus cu el în sicriu bastonul cu mâner de metal pe care-l purta încă din tinerețe, un mic sipet îmbrăcat în piele de capră în care se găsea o cărticică dăruită de scumpa lui mamă și unul din buchetele de flori uscate primite pe front. Ceremonia de înhumare s-a redus la gestul nostru simbolic de a arunca un pumn de țărână peste sicriu. Nici o cruce, nici un alt însemn nu spune cine odihnește acolo. În jurul gropii va fi ridicat doar un gărduleț de fier.

MARGUERITE: Ce mi-a rămas de la acest om unic pentru mine? Pentru cei din jur, biroul și călimara, în amintirea scrisorilor concepute aici. Și îndatorirea de a mă ocupa de publicarea operelor sale. (*către public*) Nimeni nu știe că mi-a lăsat ceva mult mai de preț, care va rămâne taina noastră.

CLEMENCEAU apare în spatele lui VALÉRIE. Poartă eternele mănuși gri și bastonul cu mâner de metal. Schițează gestul de a o atinge.

MARGUERITE: Bunul meu prieten și iubit, simt – și voi simți mereu – mâna mea strânsă cu delicatețe și dragoste într-a ta. Mâinile noastre unite sunt semnul unui acord perfect, mi-ai spus-o de atâtea ori. Ai dreptate. Viața mea și moartea ta se unesc într-o lumină mai puternică decât timpul. Pe curând, iubitele!

Clemenceau apare în fața ECRANULUI ALB. Are în mână o mică valiză.

(...)

COSTELLO: Pentru Marguerite! (*Îi dă un plic lui Valérie.*) Pentru tine.

VALÉRIE: Pleci?

COSTELLO: Maestro n-a lăsat nimic la voia întâmplării. Am primit și eu un mesaj. (*Iese încet din scenă.*)

VALÉRIE (*Deschide plicul; citește.*): (...) *Chère, belle et bonne Madame, la plus belle et la plus chère des grandes Mesdames... Si j'étais au fond de l'Océan je demanderais à Neptune une plume et du papier... Miracolul e că dându-ți totul, păstrez totul. Chiar și aplauzele. À demain, à tout à l'heure, à toujours. Georges Clemenceau.*

VALÉRIE își scoate haina lungă. Sub ea poartă o rochie albă.

Ia în mână o valiză mică. Foarte încet se aproprie de ECRANUL ALB. CLEMENCEAU îi întinde mâna. VALÉRIE o ia. Sunt amândoi. Sunt împreună.

SOUND: Conjugările verbului AIMER. (O voce de bărbat și o voce de femeie)

Lumina devine incandescentă.

Primăvara. Anotimpurile. Vivaldi

BLACK OUT.

SFÂRȘIT

apariție: aprilie 2012

Editura UNITEXT

Str. George Enescu nr. 2-4

010305 București

Tel.: 021 315 36 36,

021 313 42 78, 021 311 32 14

Fax: 021 312 09 13

E-mail: unitext@uniter.ro

Tipărit la **S.C. OPEN PRINT S.R.L.**

Str. C. Caracaș nr. 33

Sector 1, București

Tel./Fax: 021 222 82 77. Tel.: 021 222 92 24

E-mail: open.print@clicknet.ro